

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра германської філології

Богданова Каміла Амінівна

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ
СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ
(НА МАТЕРІАЛІ “THE ECONOMIST”)**

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: Мова і література (англійська)

Освітня програма: Середня освіта (Англійська мова і література)

Галузь знань: 01 Освіта

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ О. В. Багацька,

кандидат філологічних наук

доцент кафедри германської філології

«__» _____ 20__ року

Виконавець

_____ К. А. Богданова

«__» _____ 20__ року

Суми – 2020

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
The Department of Foreign and Slavonic Philology
The Chair of Germanic Philology

Bohdanova Kamila Aminivna

**THE LINGUOSTYLISTIC AND SOCIOCULTURAL FEATURES OF
MODERN ENGLISH ECONOMIC DISCOURSE
(BASED ON “THE ECONOMIST”)**

Program subject area: 014 Secondary Education.

Study program: Language and Literature (English)

Educational program: Secondary Education (English Language and
Literature)

Field of Study: 01 Education

Graduation Project

Supervised by

Associate Professor

Bagatska O.V.

Performed by

Bohdanova Kamila

Sumy 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	9
1.1. Поняття дискурсу та підходи до його вивчення.....	9
1.2. Статус економічного дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях.....	20
1.3. Англomовний журнал “THE ECONOMIST” у контексті сучасних досліджень економічного дискурсу.....	30
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)	33
2.1. Жанрова класифікація сучасного англomовного економічного дискурсу.....	33
2.2. Соціокультурні аспекти сучасного англomовного економічного дискурсу.....	41
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)	46
3.1 Лексичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу.....	46
3.2 Граматичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу.....	52
3.3 Стилiстичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу.....	57
3.4. Системна та новітня лексика сучасного англomовного економічного дискурсу.....	63

Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Економічний дискурс – це явище, з яким суспільство стикається кожного дня. З кожним днем, економічні проблеми та виклики, події та явища пронизують повсякденне життя і стають дедалі більш актуальними. Метою економічного дискурсу є повідомлення знань про економічні феномени, їх якості та властивості, інформування про стан економіки, її розвиток або занепад, формування певного ставлення до цих подій та заохочення до дій. Учасниками економічної комунікації виступають спеціалісти з економіки та масовий реципієнт – всі ті, хто цікавиться економічними питаннями та проблемами.

Сьогодні дослідження питань економічного дискурсу знаходиться у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (А.Ю. Кланцакова, М. Лікунь, О.Ю. Махницька, Г.О. Ободін, О.Г. Петушинська, Р.Є. Пилипенко, С.М. Рибачок) та економістів, що цікавляться питаннями функціонування економічної мови (Л. Преллі [Prelli], С. Таулмін [Toulmin], Ф. Кітчер [Kitcher], Г. Маєрс [Myers], Д. МакКлоскі [McCloskey]).

Наразі, напрямок дискурс-лінгвістики переживає бурхливий розвиток як у зарубіжному, так і у вітчизняному мовознавстві. Термін дискурс на сьогоднішній день став настільки ж багатозначним, наскільки і популярним. Інтерес лінгвістів до функціональних аспектів мови, синтаксичних процесів, що сприяють широкому використанню низки мовних засобів, які беруть участь в організації та забезпеченні наукового та бізнесового спілкування, обумовлює *актуальність* даної тематики.

Крім того, економічні терміни, які реалізуються через використання мовних конструкцій, стали невід'ємною реалією сучасного соціуму. Важливість вивчення економічного дискурсу пов'язана й з тим, що він посідає особливе місце в суспільних процесах, що відбуваються не тільки в країні, але і у всьому світі. Ми спостерігаємо значне підвищення ролі економічного дискурсу в житті українського суспільства в умовах різкої зміни моделі економічного розвитку.

Також варто зазначити, що сучасна наука та суспільство вимагають нових розробок оптимізації двосторонніх економічних і політичних документів в умовах значного прискорення процесів економічної інтеграції країн до єдиної англомовної спільноти.

Актуальність дослідження англомовного економічного дискурсу не викликає сумніву й у тому контексті, що він має великий вплив на формування громадської думки і, відповідно, спонукає читача до емоційної оцінки сучасних економічних реалій.

Метою даної роботи є вивчення феномену сучасного англомовного економічного дискурсу як окремого виду інституціонального дискурсу та розгляд його жанрової, соціокультурної та мовної специфіки на прикладі популярного економічного видання «The Economist».

Для досягнення поставленої мети нам необхідно вирішити низку *завдань*:

- визначення дискурсу як об'єкту сучасних лінгвістичних досліджень;
- з'ясування ролі та статусу економічного дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях;
- виявлення жанрової та соціокультурної специфіки сучасного англомовного економічного дискурсу;
- аналіз лексичних, стилістичних та синтаксичних особливостей досліджуваного дискурсу;
- вивчення типології сучасного англомовного економічного дискурсу.

Об'єктом дослідження виступає сучасний англомовний економічний дискурс.

Предметом дослідження є лінгвостилістичні та соціокультурні особливості сучасного англомовного економічного дискурсу крізь призму його специфіки.

Елементи *наукової новизни* одержаних результатів у даній роботі визначаються у поглибленому вивченні сучасного англомовного економічного дискурсу в аспекті його мовної, жанрової та соціокультурної специфіки, розглянутої на матеріалі конкретного економічного видання.

Методи, використані у нашому дослідженні: метод аналізу і синтезу наукової літератури, лінгвостилістичний аналіз, контекстуально-інтерпретативний метод, порівняльно-зіставний метод, метод статистичних підрахунків; аналітичний метод, який є основою для вивчення іноземних джерел з використанням системного аналізу; системний підхід до розгляду об'єктів як систем; теоретичний метод узагальнення використовується для формулювання висновків.

Теоретична значущість роботи полягає у тому, що в ній здійснено комплексне дослідження мовної, жанрової та соціокультурної специфіки сучасного англomовного економічного дискурсу на прикладі популярного економічного видання «The Economist», що є неабияким внеском у сучасну теорію дискурсу, економічного дискурсу як окремого виду інституціонального дискурсу, зокрема.

Практичне значення роботи полягає у тому, що її основні положення й результати дослідження можуть бути використані під час викладання курсів із теорії дискурсу, а також на практичних заняттях з англійської мови.

Апробація результатів наукового дослідження була здійснена в рамках написання тез «Синтаксичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу», що були опубліковані у збірці матеріалів ІХ Всеукраїнської наукової інтернет конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі», одноосібної статті «Лексико-семантичні параметри сучасного англomовного економічного дискурсу», яка була опублікована у щорічному збірнику статей студентів і магістрантів «Актуальні питання філології та методології», та доповіді «Лексично-граматичні домінанти сучасного англomовного економічного дискурсу (на матеріалі «The Economist»), в рамках ІV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів, магістрантів, аспірантів «Філологія, лінгводидактика, професійна комунікація в науковому дискурсі».

Структура роботи представлена вступом, одним теоретичним та двома практичними розділами з висновками до них, загальними висновками, списком використаних джерел та методичним додатком.

У вступі обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, використані основні методи дослідження, з'ясовано новизну дослідження, практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію роботи, окреслено її структуру та обсяг.

У першому розділі **ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ** було розглянуто загальні теоретичні питання, пов'язані з дефініцією терміна. Описано загальнонаукові теоретичні, емпіричні, лінгвістичні методи дослідження, їх застосування з метою дослідження структурних, семантичних і функціональних особливостей англomовного економічного дискурсу.

У другому розділі **ЖАНРОВА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)** було розглянуто жанрову класифікацію англomовного економічного дискурсу, проаналізовано його соціокультурні аспекти та типологічні особливості.

У третьому розділі **ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)** було досліджено лексичні, граматичні та стилістичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу, а також ретельно проаналізовано застосування системної та новітньої лексики сучасного англomовного економічного дискурсу.

РОЗДІЛ 1

ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Поняття дискурсу та підходи до його вивчення

У глобалізованому світі розширення простору масових комунікацій, поява все нових видів дискурсу, інтенсивний розвиток дискурс-досліджень передбачає активізацію наукової діяльності в області мультидисциплінарного вивчення дискурсу. І незважаючи на те, що дослідження в області дискурсу ведуться протягом майже півстоліття, інтерес до цього питання залишається досить актуальним.

Слід визнати, що дискурс є складним комунікативним явищем, що володіє диференціальними особливостями, які одні вчені пов'язують з продуктом мовної дії з властивою йому змістовою однорідністю, актуальністю (доречністю), приналежністю до певного контексту, жанровою та ідеологічною приналежністю (Т.А. ван Дейк, В. Кінч, В.З. Демьянков, А.Е. Кибрик, І.М. Кобозєва, W. Chafe, W. Labov і ін.), та інші (О.В. Александрова, О.С. Кубрякова, В.В. Червоних і ін.) ототожнюють з вербалізованою діяльністю із властивою їй співвідносністю з цілим культурним прошарком, соціальної спільноти і навіть з конкретним історичним періодом. У руслі лінгвістичної традиції така *широка парадигма вивчення дискурсу* зумовлена, по-перше, мультидисциплінарністю підходу (дослідження дискурсу проводиться відповідно до основних тенденцій розвитку і розробками суміжних дисциплін: літературознавства, лінгвістики, соціальної семіотики, теорії штучного інтелекту, психології, логіки, етнографії, політології та т. п.), а по-друге, синтезом двох провідних напрямків сучасності – когнітивного та комунікативного. Необхідно підкреслити, що дискурсивні дослідження в рамках різних областей лінгвістики (стилістики, лінгвістики тексту, досліджень розмовної мови), а також в області когнітивістики беруть до уваги безпосередньо мовну сторону дискурсу, тим самим відмежовуючи його від

інших явищ мови. На відміну від тексту або промови дискурс включає поняття свідомості.

У зв'язку з таким великим спектром дискурсивних підходів Т. ван Дейк [6] пропонує розрізняти *два визначення дискурсу*:

- *у широкому сенсі дискурс* є комплексна комунікативна подія, яка відбувається між тим, хто говорить і тим, хто слухає (спостерігачем), в певному часовому, просторовому та інших контекстах. Комунікативна дія може бути мовною, письмовою, а також мати вербальні та невербальні складові (наприклад, розмова з другом, діалог між пасажирями транспорту, читання газети) [24].
- *у вузькому сенсі дискурс* є текст усний чи письмовий з урахуванням присутності тільки однієї вербальної складової. З цих позицій термін «дискурс» означає завершений або такий, що триває «продукт» комунікативної дії, його усний чи письмовий результат, який розуміється отримувачами (наприклад, вербальний продукт – письмовий або усний – комунікативної дії) [6]. Згідно з вченням Т. А. ван Дейка, розгляд основних засад мовленнєвої діяльності в суспільстві ведеться не тільки з точки зору прагматичних підходів до дискурсу, але також з урахуванням певних соціальних факторів (думки та погляди тих, хто говорить, їх соціальний і етнічний статус і т. д.); певним чином акцентуються особистісні характеристики носіїв мови з їх намірами, почуттями, емоціями і ін.

Модель розуміння дискурсу взаємодіє з моделлю його когнітивної обробки, таким чином він стає предметом когнітивної лінгвістики. Так як в дискурсі відображена ієрархічна сутність різних видів знань, необхідних як для породження, так і для розуміння мови, в ході розвитку і тих, і інших процесів беруть участь стратегії відбору найбільш значимої інформації, значимої в даному контексті і для даних комунікантів.

В ході розгляду існуючих на даний момент значень слова «дискурс» слід підкреслити, що спочатку у французькій лінгвістичній традиції слово

«дискурс» позначало процес промови взагалі, текст (фр. discours – мова, тип мовлення, текст, тип тексту), і дискурс розглядався безвідривно від свого лексичного значення і ототожнювався з промовою або мовною комунікацією.

Рис. 1.1. Структура визначення дискурсу за Т. ван Дейком

Термін «аналіз дискурсу» був вперше використаний З. З. Харрісом, який намагався поширити дистрибутивний метод із речення на зв'язний текст [2]. До початку 70-х рр. лінгвістика не часто виходила за рамки пропозиції. Ю. Хабермас одним із перших звернув увагу саме на ту сторону поняття дискурсу, яка безпосередньо пов'язана з промовою і вперше представив термін «дискурс» крізь призму соціологічного апарату для позначення виду мовної комунікації з урахуванням суспільних норм, правил і цінностей соціального життя. Однак Е. Бенвеніст надав йому термінологічне значення, позначивши ним «промову, яка належить тому, хто говорить». Тому розуміння дискурсу може бути зведене до самої процедури породження тексту мовцем. У теорії Е. Бенвеніста дискурс протиставлявся об'єктивній розповіді (recit), внаслідок

цього поняття дискурсу було поширене на всі види прагматично зумовленої і такої, що відрізняється за своїми цілями мови.

Отже, поняття дискурсу являється досить змістовним, що включає значний спектр характеристик як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних властивостей, які дозволяють розглядати його в якості продукту мовної дії з властивою йому смисловий однорідністю, актуальністю (доречністю), прихильністю до певного контексту, жанровою та ідеологічною приналежністю, а також співвідносністю з цілим прошарком культури, соціальної спільноти і навіть з конкретним історичним періодом.

Дискурс також може ототожнюватися з текстом, однак, необхідно уточнити, з якого роду текстом можна проводити паралелі: це може бути текст, який складається з комунікативних одиниць мови – речень та їх об'єднань в більші єдності, що знаходяться в безперервному змістовому зв'язку. Іншими словами, дискурс – це не тільки зв'язана послідовність речень, яка протиставляється ізольованому реченню, а й певна семантична єдність, що володіє семантичною зв'язаністю (когезією). Остання, в свою чергу, проявляє зв'язність інформаційну, т. то знання про світ, про ситуацію, соціальні та культурологічні знання і інші види знань.

Для підтвердження цієї думки варто навести висловлювання Ю. Руднєва: «*Дискурс* – такий вимір тексту, взятого як ланцюг / комплекс висловлювань (т. то як процес і результат мовного (комунікативного) акту), який припускає всередині себе синтагматичні та парадигматичні відносини між формальними елементами, які утворюють систему і виявляє прагматичні ідеологічні установки суб'єкта висловлювання, що обмежують потенційну невичерпність значень тексту» [9]. Ще один аспект дискурсивної парадигми, що включає своєрідний антропологічний підхід, базується на думці про те, що в дискурсі головним чином відбивається фізичний простір людини, тому важлива роль в цьому належить мовній особистості, а сам дискурс антропоцентричний.

Кочерган М.П. і В.А. Плуґґян *трактують дискурс як* більш широке поняття, ніж текст: *під дискурсом можна розуміти* одночасно і процес мовної діяльності, і її результат [11]. Таким чином, *дискурс має два плани*. (рис 1.2):

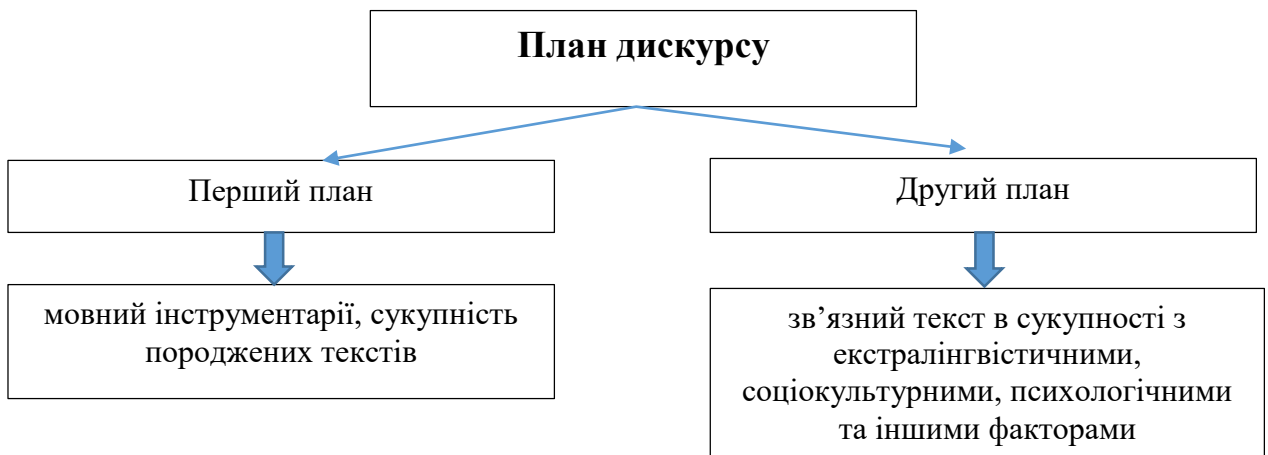

Рис. 1.2. Плани дискурсу

З одного боку, дискурс асоціюється з поняттям мови, або точніше зв'язного мовлення, потоком мови, складним синтаксичним цілим, надфразовою єдністю, текстом, комунікативно цілісним і завершеним мовним твором, а також характеризується комунікативною адекватністю. Дана сторона дискурсу виражається в мовному інструментарії і проявляється в сукупності породжених текстів.

Другий план дискурсу охоплює металні процеси учасників комунікації: етнічні, психологічні, соціокультурні стереотипи і установки, а також стратегії розуміння і породження мови, що визначають при необхідності темп мови, ступінь її зв'язності, співвідношення загального і конкретного, нового і вже відомого, нетривіального (суб'єктивного) і загальноприйнятого, експліцитного і імпліцитного в змісті дискурсу, вибір засобів для досягнення кінцевої мети комунікації, фіксацію точки зору мовця і т. д.

Тому дискурс можна розглядати як «зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, взятий в аспекті певних подій» [2].

Як уже згадувалося вище, деякі дослідники дискурсу схильні ототожнювати його з певною текстовою структурою, яка, однак, обумовлена соціальним контекстом. На думку В.І. Карасика «дискурс є вербалізована діяльність, під якою розуміється сукупність процесу та результату і володіє як власне лінгвістичним, так і екстралінгвістичним планам» [9]. Тому дискурс можна розглядати як єдиний організм, в якому в один і той же час реалізуються аспекти не тільки мови, а й мовного мислення.

Філософські концепції дискурсу не пов'язані з вивченням принципів будови тексту. У побудові теорії дискурсу М. Фуко питання про користувачів мови або конструкти побуту мови (вироблення мови, зв'язності, адекватності, а також розумінні тексту) повністю відсутні. Перш за все, ця теорія базується на концепції «безсуб'єктного дискурсу», який не залежить від людей – користувачів мови та змінюваних ситуацій спілкування, а просто існує на рівні матеріальної субстанції. Таким чином, М. Фуко займався проблемою реалізації певних дискурсивних практик, які, на його думку, полягають в сукупності анонімних історичних правил, завжди визначених у часі і просторі, встановлених в дану епоху і для даного соціального, економічного, географічного або лінгвістичного простору шляхом виконання функції висловлювання [11]. Тому з даних позицій дискурс можна сприймати як єдиний зовнішній простір, в якому розміщується мережа різних (тимчасових і просторових) характеристик, що дозволяють вийти за межі одного тексту і проникнути в різні тексти. Під *дискурсивними практиками* розуміють анонімну історичну сукупність правил, які були задані в певну епоху і в певному географічному, політичному, економічному, соціальному чи лінгвістичному просторі у відповідності до умов виконання функції висловлювання [17]. У рамках літературознавства досліджують *макроструктури дискурсу*: зміну і мотивацію сюжетів, мотивів, жанрів і т. п., тобто дискурс розглядається за допомогою літературознавчого інструментарію.

Лінгвістика ж займається мікрорівнем, її предметом є:

- а) синтактика, семантика і прагматика дискурсів;

б) інсценування і моделі інтерпретації цих дискурсів.

На сучасному етапі розвитку аналізу дискурсу розуміння самого терміну коливається від майже синонімічного термінам мова, або потік мови, складне синтаксичне ціле, текст до певного типу ментальності; від вербалізованої свідомості до складного комунікативного явища, що включає екстралінгвістичні фактори, які впливають на його створення і сприйняття; від фіксованого тексту, що містить авторизовану модель реального світу до дискурсу як певного виміру існування мови. Дослідження дискурсу з семіотичних і соціологічних позицій ведеться в режимі дискурсивних практик, за допомогою яких структуруються епістеми як інваріанти наукового мислення різних епох з метою знайти відповідь на питання про те, як «живе» мова.

Як складна когнітивна структура дискурс підпадає під дію кількох когнітивних принципів, які зокрема включають: 1) принцип іконічності [10], в основі якого лежить відповідність між уявленнями про світ та репрезентацією цього подання в мові, в той час як впорядкованість сприйняття реальності відображається за посередництвом певним чином упорядкованих елементів тексту, обумовлених просторово, хронологічно, каузально або соціально і 2) принцип поділу інформації на подану [10] (ту, яка по презумпції того, хто говорить, знайома адресату) і нову (невідому адресату). Передача інформації відбувається на основі синтезу фонових знань і конкретного контексту. Дані принципи нерозривно пов'язані з основною рисою логічного міркування, в якому кожна думка, яка впливає з попередньої і обумовлює подальшу, існує у вигляді умовиводу і будується на знаннях, які виникають шляхом узагальнення деякої сукупності фактів. У тому числі перетворення «картинок реального світу» відбувається відповідно до стандартизованих уявлень, які є відповідними до типових ситуацій, типового набору характеристик об'єктів (до них відносяться сценарії, фрейми, схеми і т. д.).

На думку Т. М. Ліванової [15], дискурс являє собою об'єднання пропозицій або їх фрагментів, а зміст дискурсу концентрується навколо певного «опорного» концепту, який називається «топіком дискурсу», або

«дискурсивним топіком». Окремі пропозиції – це компоненти дискурсу, логічний зміст яких називається пропозиціями. Пропозиції в свою чергу пов'язані між собою логічними відносинами (кон'юнкції, диз'юнкції, «якщо = то» і т. п.). «Розуміючи дискурс, інтерпретатор конструє елементарні пропозиції в загальне значення, розміщуючи нову інформацію, яка міститься в черговому інтерпретованому реченні, в рамки вже отриманої проміжної, або попередньої інтерпретації, тобто встановлює різні зв'язки всередині тексту» [4].

В ході інтерпретації відтворюється уявний світ, в якому, по презумпції інтерпретатора, автор конструював дискурс і в якому описуються реальний або нереальний стан справ. При цьому аналіз дискурсу припускає наявність мовного інструментарію, при якому дослідник звертається не тільки до власних лінгвістичних знань, але також і до загальних фонових знань про реальний світ, оскільки в процесах розуміння і породження мовлення взаємодіють всі бази даних, що зберігаються в когнітивному апараті людини. В основному аналізу піддаються не окремі слова, а більші об'єднання (речення або навіть цілі тексти), так як відомо, що трансляція змісту ведеться за допомогою саме текстів. Саме тому текст став об'єктом дослідження окремого напрямку мовознавства, лінгвістики тексту, яке прагне вийти за рамки речення. Дискурс може розчленовуватися на висловлювання, в той час як існують інші об'єднання, які складаються з послідовних речень, наприклад, текст.

Отже, текст – це основна одиниця комунікації, явище реального світу, що володіє референцією, або співвідносністю і з певною ситуацією; текст відображає реальні ситуації спілкування за допомогою мовного інструментарію. Це означає, що текст включає два основних семантичних маркери:

- а) текст є певним «артефактом», т. то. не створений природою, а є продуктом людської діяльності;
- б) існує зв'язність елементів всередині тексту.

Будучи твором мовного процесу, текст має завершеність, яка актуалізується у вигляді письмового документа, що складається з назви і так

званих надфразових єдностей, сполученими з лексичними, граматичними, стилістичними параметрами всього мовного побудови, а також має комунікативну і прагматичну спрямованість. Текст як результат обробленої мови (на відміну від спонтанних мовних текстів), маніфестує себе як джерело зберігання і передачі інформації, пов'язаної з лінгвістичними, психічними, соціальними, історичними, культурними і т. п. параметрами трансльованих структур.

Сприйняття дійсності на універсальному рівні здійснюється за допомогою ментальних моделей, які є сховищем досвіду і знань людства. Ментальні простори створюються за допомогою «будівельників простору» (spacebuilders), які беруть участь у побудові нових просторів дискурсу або відсилають до вже існуючих в ньому просторів. Прикладами «будівельників» О. О. Луньова та О.В. Александрова називають прислівники, прийменникові конструкції, різні частки і т. д [17].

Отже, аналіз дискурсу багато в чому спирається на дослідження ментальних моделей, які в свою чергу визначають відбір комунікативної інформації для побудови семантичних структур. Ментальні простори, пресуппозиції, умовиводи є основними елементами аналізу дискурсу. На відміну від тексту, *особливість дискурсу* полягає в стратегічному оперуванні ментальними моделями для породження самого тексту. В таблиці 1.1 розглянемо відмінності тексту та дискурсу в трактуванні різних науковців.

Виходячи з думки про те, що текст є матеріальною даністю, яка характеризується завершеністю, закінченістю побудови і сприйняття, а дискурс сприймається як процес породження мовного твору, що відображає як реальну дійсність в режимі online, так і створює фрагменти потенційної дійсності, відповідно, можна припустити, що з вищевказаних моделей тексту перша являє собою власне текст, друга – наближена до дискурсу, а третя – об'єднує собою і текст, і дискурс.

Таблиця 1.1

Розмежування понять дискурсу і тексту

Автор	Текст	Дискурс
1	2	3
Теун ван Дейк	Поняття стосується системи мови або формальних лінгвістичних знань, лінгвістичної компетентності	Поняття, що стосується мови, актуальної мовної дії
Александрова О.В., Кубрякова О.С.	Є реальним, фізичним, матеріальним, «площина, заповнена мовними графічними формами і тому дозволяє різного роду операції з ним – можна повернутися до початку або до середини, заглянути в його кінець, можна переставити... рядки віршів, можна, як на комп'ютері, правити готовий текст	Не може бути матеріальною субстанцією, а являє собою «простір часу, заповнений виголошенням мовного твору або ж простір, який заповнюється його створенням
Т.М. Ліванова	Розглядається вже як готова даність, з властивою їй завершеністю, кінцівкою результату	Повинен розглядатися як процес створення текстів

Подібні таксономічні відносини призводять нас до такого розуміння текстових категорій, при якому текст, як уже зазначалося, виходить за рамки пропозиції, т. то складається з сукупності речень, що знаходяться між собою в певному зв'язку. При цьому проблема зв'язності тексту відіграє далеко не останню роль.

З'ясовується, що текстові категорії та дискурс взаємопов'язані, причому зв'язок їх здійснюється не тільки на лінгвістичному (структурно-семантичному), але і на екстралінгвістичному рівні, який як символна проекція об'єднує комунікативну і когнітивну діяльність. Фіксація результатів сенсомоторного досвіду у вигляді текстових категорій не є кінцева стадія його відображення, тому дискурс як категорія поточної свідомості існує крім тексту, т. то понад або поза текстом для породження і створення нових можливих світів [32].

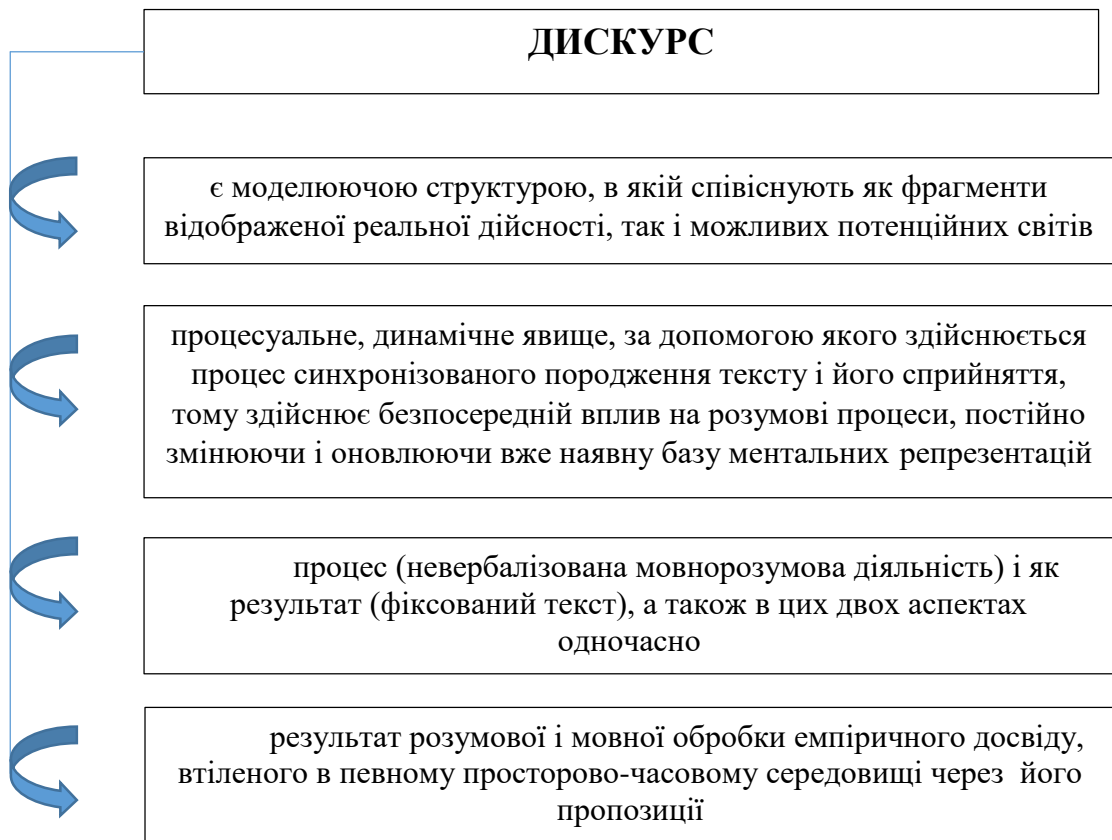

Рис. 1.3. Змістовне визначення дискурсу

Оскільки дискурс є результатом взаємодії з соціумом, при дослідженні дискурсу визначається його роль у формуванні думки адресата, а також контроль над думкою адресата. З одного боку, дослідження дискурсу направлено на вивчення прагматичної ситуації, до якої він звернений – тим самим з'ясовується комунікативна адекватність дискурсу і його імплікації. З іншого боку, воно націлене на розкриття стратегій його розуміння в тих чи інших умовах адресатом і шляхів досягнення цілей адресата.

Дослідження дискурсу проводяться в режимі обробки мовних знань, при цьому дослідник звертається не тільки до власних лінгвістичних знань, але також і до знання про реальний світ, оскільки в процесі розуміння і породження мовлення активізуються всі бази даних, що зберігаються в когнітивному апараті людини.

Таким чином, дискурс являє собою не просто вербальну маніфестацію суб'єкта, але також є показником того, що цей суб'єкт міркує, пізнає і повідомляє про це. Дискурс може розумітися як зовнішній простір часу, або мережа, в якій розміщуються події фізичного знаку.

Дискурс – це систематичний пристрій для обробки мовної думки, а також емпіричного досвіду, в якому укладається система категорій минулого і майбутнього, існуючого і можливого світів із вже пережитим і ідеальним збігом обставин, правилами гри та іншими установками. Однак, немає остаточного або позачасового дискурсу так само, як не може існувати нескінченного дискурсу, тому що формація дискурсу не утворює сукупність висловлювань, яка безкінечно повторюється, а обмежена умовами існування.

Дискурс не володіє історичною або риторичною спільністю, він скоріше конститується певним обмеженим числом висловлювань, які виникли та були реалізовані в певному часовому проміжку. Отже, *дискурс* – це результат розумової і мовної обробки емпіричного досвіду, втіленого в певному просторово-часовому середовищі через його пропозиції [36].

1.2 Статус економічного дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях

Як було зазначено в першому розділі нашої роботи дискурс – це багатоаспектне і багатозначне поняття. Це мовне відображення дійсності, мовний код життя. Все, що відбувається в історії людства, нації, народу, суспільства (різних його сферах: медицині, політиці, релігії, економіці і т.д.), має своє відображення в мові.

Зміни в економічній моделі розвитку України в зв'язку з проголошенням незалежності призвели до збільшення попиту на висококваліфікованих фахівців в області економіки, економічно компетентних фахівців інших сфер суспільства (дипломатів, юристів, журналістів та ін.). Актуальною стає необхідність визначення в лінгвістиці поняття «економічний дискурс» («економічний

текст»), виділення жанрів даного підвиду дискурсу та дослідження його функціонально-стилістичних, лінгвопрагматичних і соціолінгвістичних особливостей.

В даному питанні нашої роботи ми проведемо дослідження економічного дискурсу як окремого виду інституціонального дискурсу. Для цього нам необхідно вирішити ряд завдань: охарактеризувати поняття «економічний дискурс», вказати на відміну економічного дискурсу від інших інституційних видів і виявити його основні ознаки, дослідити синтаксичний потенціал економічного дискурсу на матеріалі української періодики.

Як зазначає С. М. Рибачок виділення типів дискурсу, сфер і епізодів спілкування, – не всі типології можуть похвалитися логікою побудови класифікації, поки ще не опрацьовано достатній емпіричний матеріал [32].

Сучасний науковець та мовознавець В. І. Карасик виділяє персональний (особистісно-орієнтований) і інституціональний (галузевий) дискурси (рис. 1.4).

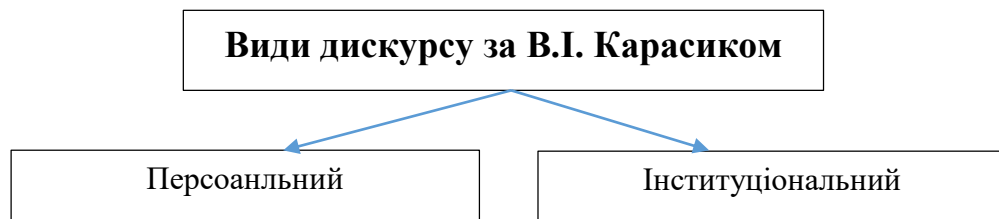

Рис. 1.4. Види дискурсу

На відміну від персонального, інституційний дискурс являє собою систему статусно-рольових відносин у комунікативному просторі життєдіяльності певного соціального інституту. Тобто це спілкування адресата і адресанта в заданих координатах, мовленнєва взаємодія представників різних соціальних груп або інститутів [9]. При аналізі інституційного дискурсу і визначенні типу інституційного спілкування враховують такі параметри: статусно-рольові характеристики учасників; умови, час і місце дії; тематику і цілі спілкування, стиль і жанри; дискурсивні формули і т. д. Кількість соціальних

інститутів (галузей) в сучасному суспільстві формує кількість різновидів інституційного дискурсу.

Економіка (від гр. *oikonomia* – управління господарством) є найважливішою сферою суспільного життя, «в якій на основі використання різних ресурсів здійснюється виробництво, обмін, розподіл і споживання продуктів людської діяльності, формується і постійно розвивається система продуктивних сил і економічних відносин, якими керують різні типи економічних законів» [39].

До різновидів інституційного дискурсу, на нашу думку, можна віднести і економічний дискурс, який, безсумнівно, заслуговує на увагу мовознавців. Дослідженню економічного дискурсу присвячено ряд лінгвістичних досліджень (Е. Ільченко, М. Лікун, Е. Лут, В. Мальцева, Т. Мартинюк, Е. Петушинська, Ю. Степанов, К. Томашевська та ін.). Деякі мовознавці економічний дискурс досліджують в рамках інших дискурсів, або ототожнюють з ними. Так, невід'ємним компонентом політичного дискурсу вважають економічний дискурс такі мовознавці, як А.П. Чудінов, А.Н. Баранов, Є.І. Шейгал і ін. Економіка і політика як найважливіші сфери розвитку держави мають тісний зв'язок, проте саме їхнє існування як окремих інститутів, різні цілі, учасники та інші відмітні ознаки дають підстави для їх відділення один від одного і, відповідно, виділення окремих дискурсів. Інші дослідники поняття «економічний дискурс» вживають паралельно з поняттям «діловий дискурс» або «бізнес-дискурс» (Н. Наумова, Е. Петушинський, Н. Щекіна, Р. Пилипенко та ін.).

Але така заміна не є логічною, оскільки економічний дискурс є більш широким поняттям, яке включає в себе, крім професійного спілкування фахівців цієї сфери ще й міжособистісне спілкування продавця і покупця, керівника і співробітника підприємства. Діловий (професійно спрямований) дискурс, в свою чергу, обмежується комунікацією тільки між фахівцями певної сфери. Тобто встановлюються обмеження на сферу використання економічного дискурсу і коло учасників.

Дослідники виділяють два підходи до визначення поняття «економічний дискурс». Відповідно до першого напрямку *економічний дискурс* – це система текстів, які виникають під впливом різних факторів (екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних та ін.) і об'єднані однією тематикою [11].

У світлі другого підходу економічний дискурс постає як комунікативна подія, як інтеграційна сукупність окремих комунікативних актів у сфері економіки. Вербальним результатом такої дискурсивної діяльності є економічні тексти (рис. 1.5) [24].

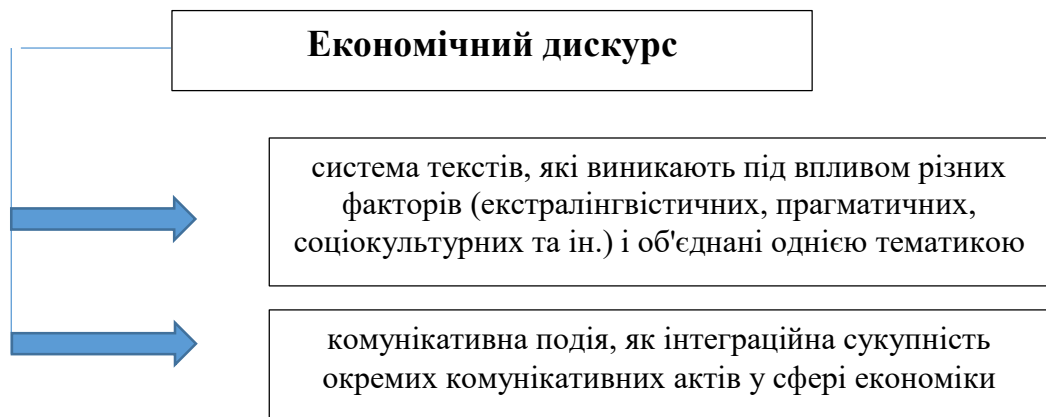

Рис. 1.5. Підходи до визначення поняття «економічний дискурс»

Як бачимо, обидва підходи мають спільну рису – домінантою економічного дискурсу виступає економічний текст, який служить засобом комунікації в економічній сфері і має певні особливості в залежності від адресованості багатьом реципієнтам і, відповідно, контекстом.

Отже, під *економічним дискурсом* ми розуміємо сукупність мовних актів в сфері економіки, а також створені професіоналами, нефахівцями і журналістами усні і письмові тексти або їх фрагменти, які відображають реалії економічного світу.

Як бачимо, обидва підходи мають спільну рису – домінантою економічного дискурсу виступає економічний текст, який служить засобом комунікації в економічній сфері і має певні особливості в залежності від адресованості багатьом реципієнтам і, відповідно, контекстом. Отже, під *економічним дискурсом* ми розуміємо сукупність мовних актів в сфері

економіки, а також створені професіоналами, нефахівцями і журналістами усні і письмові тексти або їх фрагменти, які відображають реалії економічного світу. *Учасниками економічного дискурсу* виступають юридичні і фізичні особи: держава, журналісти, вчені, наукові співробітники, викладачі та інші.

Мета економічного дискурсу полягає:

- 1) у висвітленні подій в економічному житті суспільства;
- 2) в інформуванні про стан економіки;
- 3) у формуванні певного ставлення до різних змін та спонукання до певних дій; в створення економічних теорій;
- 4) дослідженні напрямків розвитку економіки, а також рівня життя населення.

Залежно від сектора економіки в рамках економічного дискурсу формуються і відповідні підвиди: фінансовий дискурс (фінанси і кредит), бухгалтерський дискурс (бухгалтерський облік і аудит), податковий дискурс (податкову справу і страхування), ділової дискурс (підприємницька діяльність і торгівля).

Май Лікунь, в свою чергу, всередині економічного дискурсу виділяє ряд професійних дискурсів: промислово-економічний, фінансово-економічний, торгово-економічний, економіко-теоретичний, економіко-статистичний і т.д. [20]. Варто відзначити також і жанрову розгалуженість економічного дискурсу. Залежно від мети, учасників та сфери спілкування інформацію можна репрезентувати у вигляді інтерв'ю, репортажу, економічних новин, лекції, дискусії, конференції, бесіди і т.д.

Глобальні процеси в світовій економіці, а також будь-які зміни в економіці держави мають своє висвітлення в засобах масової інформації (ЗМІ), мас-медіа: преса (газети, журнали, книги), радіо, телебачення, інтернет, рекламні щити і т. п. Загальною рисою для всіх засобів є звернення до масової аудиторії, доступність багатьом людям і поширення інформації. Так, саме періодика повідомляє про факти і події в світі економіки, формує ціннісне ставлення до них, спонукає до характеристики та оцінки економічних процесів

як окремими громадянами, так і соціумом в цілому. Оскільки час диктує свої умови, тому і процес комунікації відбувається за відповідними правилами з урахуванням швидкоплинності часу, швидкої зміни подій, а також різної мовної та освітньої підготовки реципієнтів. Відповідно, мова економічного дискурсу релевантна різноманітністю в підборі мовних засобів і граматичних форм, використанні економічної лексики, термінів, комбінації лексики різних жанрів, відсутністю єдиного принципу побудови текстів. Це обумовлено необхідністю вплинути на адресата, донести інформацію і спонукати до відповідних дій.

На особливу увагу заслуговує синтаксичне побудова тексту економічного дискурсу, яке є формою для вираження відповідного змісту, а також засобом вираження функції впливу засобів масової інформації, правильної подачі інформації і досягнення мети спілкування. Таким чином, синтаксис економічного дискурсу має тісний зв'язок з вмістом висловлювання.

Звернення до економічного дискурсу обумовлено особливим статусом, який займає економічна частина культури, її особливою значущістю, що характеризує сучасні суспільні процеси в світі та в країні. Як було визначено раніше, економіка вважається важливою сферою соціального життя, «в якій на основі використання різноманітних ресурсів виповнюється створення, заміна, розподіл і вживання продуктів людської праці, створюється і кожен день розвивається система продуктивних сил і фінансових відносин, якими управляють різні типи фінансових законів» [15].

Визначення статусу та специфіки економічного дискурсу в англomовних і українomовних медіа-публікаціях зумовлено значущістю досліджуваної сфери для міжкультурної комунікації. У міжкультурному контексті економічний дискурс, як правило, перетинається з політичним дискурсом, що відбивається на лексиці і термінології. За аналогією з класифікацією політичного дискурсу як офіційного (спілкування політиків) і неофіційного або ж популярного (комунікація політиків з нефхівцями), економічний дискурс також можна характеризувати як офіційний або спеціальний та популярний.

Економічний дискурс посідає особливе місце в передових публічних глобальних діях. Пріоритетна роль економічних проблем у вирішенні долі окремих держав і світу загалом, складання нових економічних концепцій знаходять відображення в явищах мови, а саме, реалізуються в змінах в системі лексичних методів виявлення економічної теми.

Як було зазначено вище експерти акцентують два підходи до визначення статусу економічного дискурсу (рис. 1.5). І той і інший підходи мають спільну рису: домінантою економічного дискурсу виступає вербальний результат, що відображає завдання економіки, особливість економічного формування і т.п. Економічний текст має можливість бути показаний в різних жанрах: аналітичні статті, документи (доповіді, митні папери, декларації, договори), кожен з яких служить одним з ключових засобів комунікації в економічній області і містить деякі характерні риси в залежності від адресованості більшості реципієнтів і, відповідно, контекстом.

Популярний економічний дискурс представляється перехідним феноменом, що з'єднує ряд якостей інших видів дискурсу, і в той же час реалізується так само як висловлювання певного характеру, що володіє власними особливостями [18]. У цьому виді дискурсу практикується передача знань про окремі економічні парадокси, їх властивості і якості, що поєднує його з науково-популярним дискурсом, безумовно, з науково-інформативним підтипом; відповідно до характеру мовного оформлення, він близький науково-розмовного підтипу; цей дискурс є обумовленим предметним характером, що має можливість зображуватися так само як висловлювання встановленого за професійним спрямуванням, проте професійна тема показана подібним способом, що зобов'язана привернути увагу будь-якої аудиторії дилетантів.

Популярний економічний дискурс передбачає собою мас-медіальний дискурс, здійснений як викладений на папері документ в сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими умовами. Популярні економічні тексти здійснюють такі функції, як інформативна, розважальна, освітня, маркетингова, ідейна, при цьому мова може йти або про

злагожене комбінування абсолютно всіх функцій, або про перевагу тієї чи іншої функції у встановлених текстах. Дослідження емпіричного матеріалу продемонструвало, що в популярних економічних статтях розкриваються найрізноманітніші економічні труднощі актуальні проблеми глобальної економіки, важливі напрямки глобалізації світової економіки, прогресивні спрямованості становлення великого господарства, соціальне, фінансове і політичне становлення держав в умовах глобалізації, труднощі участі різних держав в системі міжнародних фінансових взаємовідносин.

У науковій літературі представлені різні економічні системи та відмінні риси різних моделей ринкової економіки, прим цьому аналізується глобалізація у світовій економіці і її вплив на функціонування національно-державних фінансових систем. Особлива увага приділяється розгляду масштабних проблем великого господарства, які включають громадські, екологічні, продовольчі та демографічні питання, також аналіз діяльності транснаціональних компаній, міжнародних і регіональних економічних організацій. Труднощі зовнішньої торгівлі, світового ринку капіталу, труднощі і можливості становлення фінансового співробітництва, головні напрямки економічного становлення окремих держав, наслідки економічних реформ в деяких державах.

Усередині даних масштабних категорій можливо виділити найбільш певні економічні концепти, які представлені у відповідному мовному вираженні. Так, всередині групи «великі фінансові проблеми» відрізняються такі соціо-економічні концепти, як стагнація економіки, вкладення, фондовий ринок та інші. Ці концепти вважаються центральними в досліджуваних популярних фінансових нотатках; зазвичай, вони конкретизуються або безпосередньо в заголовках. Огляд статей, присвячених фінансовим проблемам, продемонстрував, що в перспективі загальної фінансової глобалізації велике значення мають фондові біржі та інші «грошові інструменти», якими вони торгують – акції компаній і пайових фондів, товарні ф'ючерси. Так, поняття «хеджевих фондів» широко застосовується для опису інвестиційних фондів, які використовують велику різноманітність альтернативних інвестиційних

стратегій і інструментів. Слова, об'єднані єдиним заголовком «популярні економічні статті», мають кілька відмінних рис, за допомогою яких можна виділити їх в окремий вид тексту. Так як тематично ці тексти належать до тієї чи іншої галузі економіки, відповідним їм вважається присутність економічних визначень.

Характерною рисою популярних економічних текстів вважається поєднання різностильових частин: поєднання букіністичних пишномовних слів, що належать офіційним діловому стилю, і розмовних, нерідко неформальних, слів та зворотів. Розмовна мова, зазвичай, реалізується в мовленні носіїв мови в умовах конкретного, безпосереднього, неофіційного спілкування; розмовна мова звичайно оформляє ключову частину мовної діяльності людини. Розмовна мова відрізняється від «санкціонованих» типів мовлення тим, що перехід в спілкуванні від «повсякденно- побутової» теми до особливої сприяє зміні характеру розмовності, при цьому перехід не просить стилістичної мотивації не пов'язаний з завданнями композиційного зведення мови [5].

Отже, можна зробити висновки про сутність популярного економічного дискурсу: популярні економічні статті виконують усі основні функції, властиві текстам ЗМІ: інформативну, розважальну, освітню, рекламну, ідеологічну [39].

Специфічність лексичного оформлення популярних економічних заміток полягає у взаємодії трьох підсистем: загальноповсякденної лексики, загальнонаукової і особливої термінологічної лексики; при цьому слова і вирази «фінансового характеру» представляють собою особливу групу, що характеризує специфіку популярного економічного тексту. Популярні економічні тексти соковиті живими метафорами, які створюються на базі щоденних, буденних концептів життя людини і в переосмисленому вигляді співвідносяться з фінансовими концептами [24]. Оскільки популярні економічні тексти описують фінансові події та події в різних державах світу, охоплюють реалії різних народів, вони містять значний відсоток культурно-специфічних одиниць. Дані тексти розглядаються як складова частина прогресивної культури, вони працюють методом передачі економічної соціокультурної

інформації глобальної аудиторії, вважаються дієвим засобом залучення людей до економічного життя [39].

Опис конкретного типу дискурсу прийнято вести в термінах компонентів, до яких належать його учасники, хронотоп, цілі, цінності, стратегії, матеріал, різновиди та жанри, прецедентні тексти, дискурсивні формули. Тож, спеціальний економічний дискурс природно пригортає цікавість науковців-лінгвістів. Комунікативні стратегії адресанта спеціального економічного дискурсу зумовлені когнітивним аспектом, що є націленим на пошук істинності спеціальної інформації, глибину її розуміння з боку всіх учасників комунікативного процесу.

Ціллю наукового спілкування є процес придбання нового знання, що представлений в вербальній формі та обумовлений комунікативними канонами наукового спілкування. Цінності спеціального економічного дискурсу розкриваються в його ключових концептах (істина, знання, дослідження) та є зведеними до признання пізнаваності світу, необхідності множити знання та доводити їхню об'єктивність, неупередженості в пошуках істини.

Стратегії спеціального економічного дискурсу зумовлені такими його завданнями:

- визначити проблемну ситуацію та виокремити предмет дослідження;
- вивчити історію питання;
- сформулювати гіпотезу та мету дослідження;
- обґрунтувати вибір методів та матеріалу дослідження;
- збудувати теоретичну модель предмета вивчення;
- викласти результати спостережень та експерименту;
- прокоментувати та обговорити результати дослідження;
- дати експертну оцінку проведеному дослідженню;
- визначити сферу практичного застосування отриманих результатів;
- викласти отримані результати в формі, яка є доступною для спеціалістів та неспеціалістів.

1.3. Англомовний журнал “THE ECONOMIST” у контексті сучасних досліджень економічного дискурсу

Орієнтованість на компетентнісний підхід, що відрізняє сучасну мовленнєву освіту, вимагає постійного пошуку форм і методів навчання, здатних надавати відчутні результати. Саме цим визначається інтерес до використання автентичних матеріалів, що активно проявляється в останні десятиліття.

У цілому ряді досліджень розглядалися як переваги, так і проблеми застосування такого роду матеріалів в освітній практиці. Переваги полягають у тому, що воно прискорює оволодіння мовою, покращує якість мовних знань, надає упевненості в спілкуванні. З іншого боку, мова автентичних матеріалів часто буває занадто важкою, оскільки містить складні граматичні структури і надмірно великий вокабуляр.

У навчанні студентів економічних і лінгвістичних спеціальностей одним із найважливіших автентичних джерел можна вважати журнал «The Economist». Перш за все, він, безумовно, заслуговує на увагу як невичерпний ресурс матеріалів для читання, важливість якого в підготовці фахівців з вищою освітою важко переоцінити. Як ми вже зазначали вище, читання поповнює і зміцнює мовні знання і розвиває здатність до сприйняття і осмислення різноманітної інформації, необхідної в багатьох областях діяльності [1]. Більш того, як вказує Ю.Сізова, читання необхідно для здійснення основної освітньої мети – підвищення загального рівня культури, розширення кругозору, розвитку здібностей до професійного спілкування та міжкультурної комунікації [3]. «The Economist» має особливу цінність, оскільки теми його матеріалів можуть представляти професійний інтерес.

Текстам цього журналу притаманні характерні особливості автентичного дискурсу, якому, користуючись виразом Е.Носонович і Г.Мільруд, властиві природність лексичного наповнення і граматичних форм і ситуативна адекватність використання мовних засобів [2]. Таким чином, вивчаючи «The

Economist», читач у повній мірі занурюється в справжнє мовне середовище. З нього він може природним чином сприйняти певні мовні закономірності, які при багаторазовому повторенні можуть увійти в його систему знань. Як зазначає американський дослідник Ф.Нунен, такий спосіб засвоєння граматичних конструкцій в значній мірі сприяє невимушеній свободі усного мовлення, подібної до тієї, якою володіють носії мови [8].

У виданні «The Economist» є можливість почерпнути багато корисного і в контексті лексики, наприклад, при викладенні історії подій або описі динаміки показників на графіках. Матеріали цього журналу допомагають зрозуміти і запам'ятати чимало часто вживаних виразів. Наприклад: «*All German parties are still committed to greater political union.*» Або: «*It accounts for a fifth of the European Union's output and a quarter of its exports.*» Деякі знайомі слова у статтях постають в незнайомих значеннях: виявляється, «address» може означати «зайнятися певною справою» («*Politicians will find it hard to address the problem*»), «boast» при володінні чимось гарним може не нести ніякого відтінку хвастощів, і «enjoy» теж може перекладатися просто як «володіти/користуватися». Кожен номер «The Economist» і кожен об'ємний матеріал має чітку структуру. Найбільш довгі статті можна вивчати цілком або частинами, кожна з яких починається з підзаголовка. Головна тема передує сторінкою на початку номера, де позначені основні ідеї. Така структурованість є надзвичайно зручною для відпрацювання різних видів читання – ознайомчого, переглядового, пошукового, а також для навчання реферуванню. В цілому, на матеріалах журналу можна побудувати багато різних видів завдань, але можемо припустити, що набагато реальніше орієнтуватися на використання «The Economist» для самостійної роботи. Такого роду навчальна діяльність якнайкраще вписується в рамки компетентнісного і особистісно-діяльнісного підходу.

Висновки до розділу 1

Досліджуючи наукові матеріали, які були використані нами в процесі написання магістерської роботи за обраною темою, ми можемо констатувати наступні факти: головне місце в лінгвістиці початку XXI ст. посідає таке складне і багатогранне явище як дискурс. Учені активно досліджують його теоретичні та прикладні проблеми, а також окремі типи дискурсу. Незважаючи на чисельну кількість мовознавчих студій, присвячених вивченню дискурсу, досі залишаються актуальними питання трактування дискурсу і його класифікації, зокрема виділення окремих його типів. Популярність дискурсу полягає в його розмаїтості і складності визначення.

Дослідники виділяють два основних підходи до визначення поняття «економічний дискурс». Відповідно до першого напрямку, економічний дискурс – це система текстів, які виникають під впливом різних факторів (екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних та ін.) та об'єднані однією тематикою. У світлі другого підходу, економічний дискурс постає як комунікативна подія, як інтеграційна сукупність окремих комунікативних актів у сфері економіки. Вербальним результатом такої дискурсивної діяльності є економічні тексти.

Як бачимо, обидва підходи мають спільну рису – домінантою економічного дискурсу виступає економічний текст, який служить засобом комунікації в економічній сфері і має певні особливості в залежності від адресного спрямування багатьом реципієнтам і, відповідно, контекстом.

Отже, під економічним дискурсом ми розуміємо сукупність мовних актів в сфері економіки, а також створені професіоналами, нефахівцями і журналістами усні і письмові тексти або їх фрагменти, які відображають реалії економічного світу.

У нашій роботі дослідження економічного дискурсу ми будемо проводити, вивчаючи матеріали англomовного журналу «The Economist».

РОЗДІЛ 2

ЖАНРОВА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)

2.1. Жанрова класифікація сучасного англомовного економічного дискурсу

Питання структури, семантики, прагматики та функціональної семантики англомовного економічного дискурсу постійно знаходяться у фокусі сучасного мовознавства (Н.Д. Арутюнова (1981), Дж. Батлер (2000), Т.В. Грошко (2011), В.О. Звєгінцев (1973), М. Халідей (1979), О.С. Кубрякова (2001), В.В. Михайленко (2011), О.М. Мороховський (1989), Т.В. Черненко (2010)). Деякі аспекти функціональної класифікації текстів англомовного економічного дискурсу були розглянуті у роботах О.С. Кубрякової (2001), О.О. Акулової (2008). Проте, на сьогодні поза увагою дослідників усе ще залишається ціла низка невисвітлених, хоча й лінгвістично релевантних параметрів англомовного економічного дискурсу, таких як його структурна організація та жанрова класифікація дискурсу.

Мета написання даного розділу магістерської роботи та його першого питання зокрема, полягає у вирішенні та класифікації жанрів англомовного економічного дискурсу для виявлення їх типологічних та відмінних рис, що сприятиме розробці лінгвістичних основ формування іншомовної комунікативної компетенції. Актуальність досліджуваного питання зумовлена необхідністю розробки жанрових моделей англомовного економічного дискурсу для подальшого коректного породження та об'єктивної інтерпретації різних видів англомовного економічного дискурсу.

Лінгвісти (О.О. Акулова, О.С. Кубрякова, Н.А. Нечаєва) відзначають, що науковий текст представляє певні труднощі щодо його типологічного опису, оскільки він відрізняється варіабельністю з точки зору об'єму, тематики і

змістової складності, структурної організації, мовних особливостей та жанрових характеристик.

У попередньому розділі нашої роботи було зазначено, що у сучасній лінгвістиці поняття дискурсу трактується лінгвістами неоднозначно (О.С. Кубрякова, Н.Д. Арутюнова, О.І. Мороховський та ін.). Для робочого визначення дискурсу всі існуючі підходи можна звести до наступних: когнітивний (О.С. Кубрякова (2001), О.О. Селіванова (2002)), лінгвокультурологічний (М.Л. Макаров (2003), З.Д. Попова (2007), Ю.С. Степанов (1995)), соціологічний (Г.Г. Почепцов (1998), М. Фуко (2003)), логічний (Л. Вітгенштейн (1994), П. Грайс (1985), Дж. Остін (1986), П.Ф. Стросон (1986), Дж. Сьорль (1986)), та лінгвістичний (В.О. Звєгінцев (1976), О.І. Мороховський (1989), Б. Палек (1978)). Кожен із вищезгаданих підходів, безперечно, сприяє всебічному аналізу, опису і осмисленню соціолінгвістичного феномена англomовного економічного дискурсу, який все більше набуває міждисциплінарного статусу і стає об'єктом новітніх теоретичних напрямків та наукових дисциплін – теорії дискурсу, дискурс-аналізу, дискурсивної лінгвістики.

Наведені підходи вивчення поняття дискурсу зумовлюють різноманітність класифікацій його типів. Так, І. Ярощук [50] вважає, що на основі комунікативного принципу, фундатором якого є Т. ван Дейк, реалізуються аргументативний (переговори, обмін думками), конфліктний (лайка, сварка, бійка тощо) та гармонійний (унісон) види дискурсу. За соціально-ситуативним параметром (сфери функціонування) виділяють такі підтипи інституційного дискурсу, як політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, електронний (інтернет-дискурс), медійний дискурс (засобів масової інформації) [14]

Класифікацію дискурсу з урахуванням двох основних факторів – сфер функціонування та характеру комунікації – запропонувала А.В. Белова: академічний, бізнес-дискурс, дипломатичний, педагогічний, рекламний,

релігійний, риторичний, сімейного спілкування, медичний, юридичний. За характером комунікації – спонтанний, підготовлений, офіційний, неофіційний, чоловічий, жіночий, дитячий, дискурс підлітків, людей похилого віку, аргументативний, конфліктний, лайливий [12]. С. Шепітько виокремлює теле- і радіодискурси, газетний, театральний, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері публік рілейшнз (ПР), рекламний дискурс, політичний, релігійний (фідеїстичний) дискурси [45].

Отже, у лінгвістиці досі немає однастайності щодо визначення дискурсу та його типів. Систематизація видів дискурсу залежить від підходів та методів аналізу. Проаналізувавши вищенаведені типологічні класифікації, розглянемо наступну структуру дискурсу, яка допоможе нам встановити місце економічного дискурсу в загальній структурі (рис. 2.1).

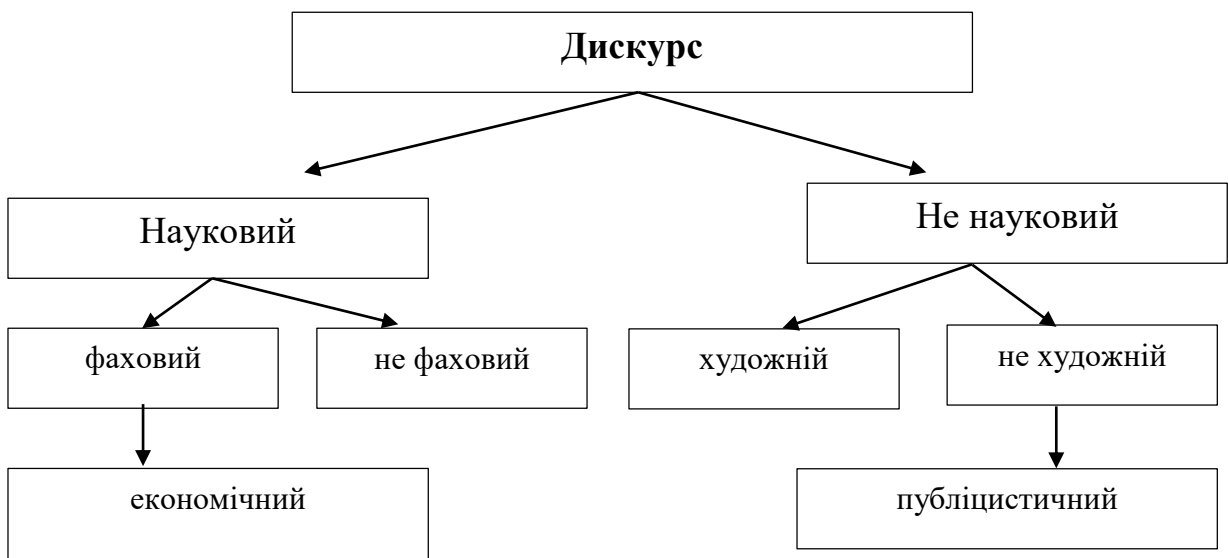

Рис. 2.1. Типологія дискурсу

На основі принципу адресованості у даній схемі ми виділили два типи дискурсу – науковий та ненауковий. Перший вид (науковий) ми поділяємо на фаховий та нефаховий. До фахового дискурсу відноситься економічний, який лежить в основі нашого дослідження.

А.А. Шереметьєва пропонує функціональну класифікацію текстів економічного дискурсу, яка базується на тому, що головною диференційною

ознакою при виділенні певного класу текстів є їхня основна функція, тобто комунікативне призначення у здійсненні зв'язків між адресантом та адресатом:

- 1) наукові економічні тексти;
- 2) тексти професійної економічної діяльності;
- 3) навчальні економічні тексти;
- 4) тексти непрофесійної економічної діяльності.

Навчальні економічні тексти і тексти спеціальної економічної комунікації (наукової та професійної) розрізняються за функцією, сферою застосування, характером адресації і відповідно до своїх комунікативно-прагматичних і структурно-семантичних характеристик [45].

Фаховий (економічний) дискурс використовується для породження економічних документів, звітів тощо. Т.В. Черненко розглядає фаховий (економічний) дискурс як когнітивний процес представників певної (економічної) сфери, який реалізується сторонами у конкретних комунікативних, соціальних та прагматичних ситуаціях. Такий мовний реєстр характеризується вживанням термінів та розкриттям їхнього змісту, специфічною побудовою дискурсу, де переважають логічні, причиново-наслідкові відношення між конструкціями. На нашу думку, ще однією характерною рисою економічного дискурсу є його цілісність, тобто всі його поняття об'єднані у лексико-семантичне поле зі спільним компонентом «economy».

- В англійській мові лексико-семантичне поле (lexical semantic field) або лексичне поле є сукупністю споріднених слів і виразів у системі, яка показує їхні зв'язки один з одним, наприклад, такі лексеми, як *economic activity, debt, equity, income, price, budget, state of economy*, належать до лексико-семантичного поля, об'єданого спільним компонентом «economy», наприклад:
- *unemployment rate - the percentage of unemployed workers in the total labor force within an economy;*
 - *budget – (economy) the money that is available to an organization or person, or a plan of how it will be spent;*

- *price –the amount of money that has to be paid to acquire a given product;*
- *economic activity is a process that, based on inputs, leads to the manufacture of a good or the provision of a service. The classification of activities divides economic activities into categories which, by aggregation, make it possible to define the sectors of activity (Agriculture, Industry, Construction, Trade, etc.).*

Лексико-семантичне поле іменників зі спільним компонентом «economy» включає декілька лексико-семантичних груп таких, як: *saving, economic system, economy, thriftiness* та ін. У свою чергу, лексико-семантична група складається з семантичних рядів, наприклад: *saving (economy of scale, action, retrenchment, curtailment)*:

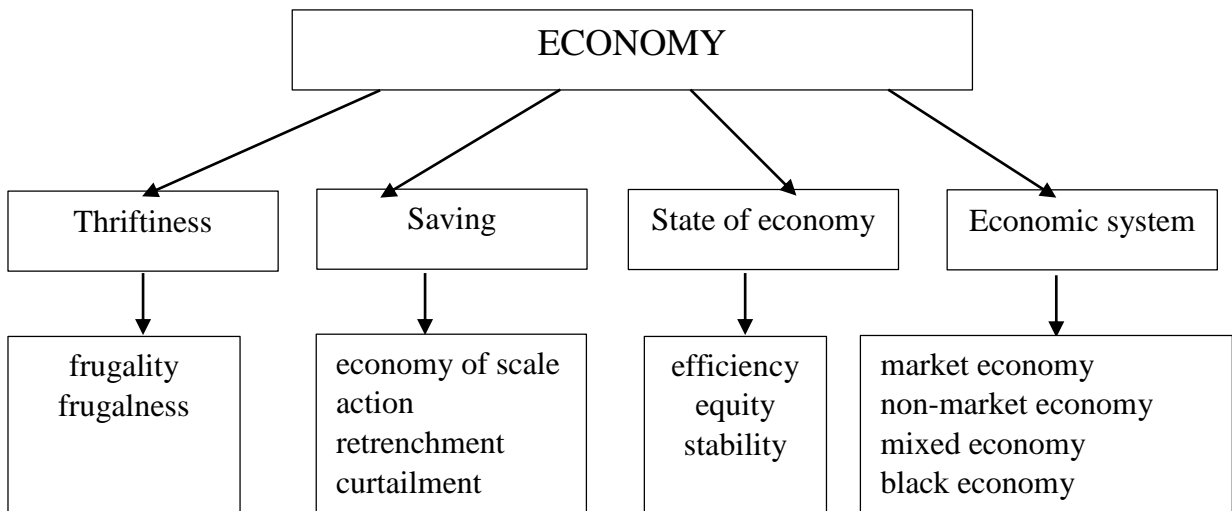

Рис. 2.2. Співвідношення ЛСГ у межах семантичного поля «economy»

Наведене поле семантизує концептосферу «economy», де лексема «economy» є доміантною в англійській мові, що було доведено нами у процесі дефініційного аналізу:

- перше коло: *the economic system; the careful use of money, time;*
- друге коло: *economies of scale;*
- третє коло: *the ability of a country to generate wealth; the cheapest seats; the smallest number of words or movements;*
- четверте коло: *a country's business, industry, and trade; the state of a country or region; the management of household or private affairs; the mode of operation.*

Отже, економічний дискурс можна охарактеризувати як цільові висловлювання, насичені складною та специфічною термінологією, яка потребує володіння відповідними знаннями та мовленнєвою діяльністю економічної сфери.

Б. Рінгел розрізняє наступні сфери англomовного економічного дискурсу: аналіз ринку (analyzing markets), аналіз поведінки та прийняття рішення (analyzing behavior and decision-making), аналіз урядової та громадської політики (analyzing government and public policy). Аналіз ринку включає обговорення злиття компаній, прийняття цінових рішень та інші ділові операції. Наступною сферою англomовного економічного дискурсу, на думку Б. Рінгела, є аналіз поведінки та прийняття рішення. Біхевіористська економіка стає все більш розвиненим підрозділом економічної культури і розглядає питання, яким чином та чому ми робимо той чи інший вибір. Адже саме вибір має значний вплив на наше здоров'я, щастя і на те, як ми витрачаємо наші гроші. Аналіз урядової та громадської політики є, як вважає Б. Рінгел, найпоширенішим типом дискурсу. Ця сфера англomовного економічного дискурсу зосереджується на проблемах оподаткування, наданні фінансової допомоги, створенні робочих місць та ін..

У свою чергу, П. Бьотке і Т. Ковен виділяють наступні типи англomовного економічного дискурсу:

- технічна економіка (technical economics) – дискурс фахових журналів;
- політична економіка (policy economics) – дискурс видань урядових установ;
- громадська інтелектуальна економіка (public intellectual economics) – дискурс газет, журналів, радіо та телебачення [43].

На основі наведених вище класифікацій ми спробуємо вивести *жанри наукового англomовного економічного дискурсу*, виокремлення яких базується на вивченні основних напрямів економіки:

- **економіка підприємства**, яка вивчає види підприємств, аналіз затрат на виробництво, аналіз оборотних коштів на підприємстві, аналіз показників

ліквідності підприємства, аналіз прибутку підприємств в умовах перехідної економіки, аналіз стану і використання основних фондів підприємства, аналіз та оцінка фінансової звітності суб'єктів господарювання, аналіз фінансового стану підприємств, аналіз чистого прибутку, баланс підприємства, банкрутство підприємства;

– **основи маркетингу** (комплексна система керування діяльністю підприємства по розробці, виробництву і збуту продукції на основі дослідження ринку й активного впливу на формування попиту);

– **бухгалтерський облік**, основним завданням якого є формування повної і достовірної інформації про діяльність організації і її майнове положення, необхідною внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності;

– **менеджмент**, який вивчає раціональний спосіб управління діловими організаціями;

– **гроші та кредит** (відомості про теоретичні аспекти щодо сутності та функцій таких категорій, як «гроші», «кредит»; зміст основних теорій грошей, поняття про грошовий обіг, грошові потоки, грошовий ринок)

– **міжнародна економіка**, предметом вивчення якої є: закономірності функціонування і розвитку в міжнародному масштабі ринкової системи організації господарського життя; інституційна структура регулювання міжнародної економіки.

– **фінанси** (система економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, щодо акумуляції та використання грошових засобів).

На відміну від інших класифікацій, які базуються на аналізі сфер англomовного економічного дискурсу (Б. Рінгел), на прогресі економічної науки (П. Бьотке, Т. Ковен), функціональній класифікації економічних текстів (О.О. Акулова), на нашу думку, така класифікація економічного дискурсу відображає диференційні ознаки різних типів економічних текстів, які характеризують ту чи іншу сферу економічного дискурсу. Наведені вище жанри економічного дискурсу представимо на рис. 2.3.

Кожному із наведених жанрів притаманна наявність особливих граматичних, морфологічних і синтаксичних структур, які не фігурують у будь-яких інших мовних підсистемах, а також специфічною ознакою спеціальної мови є особливі лексичні засоби, які не зустрічаються за їх межами. Наприклад: *merger – [countable] the joining together of two or more companies or organizations to form one larger one* [11, p. 304].

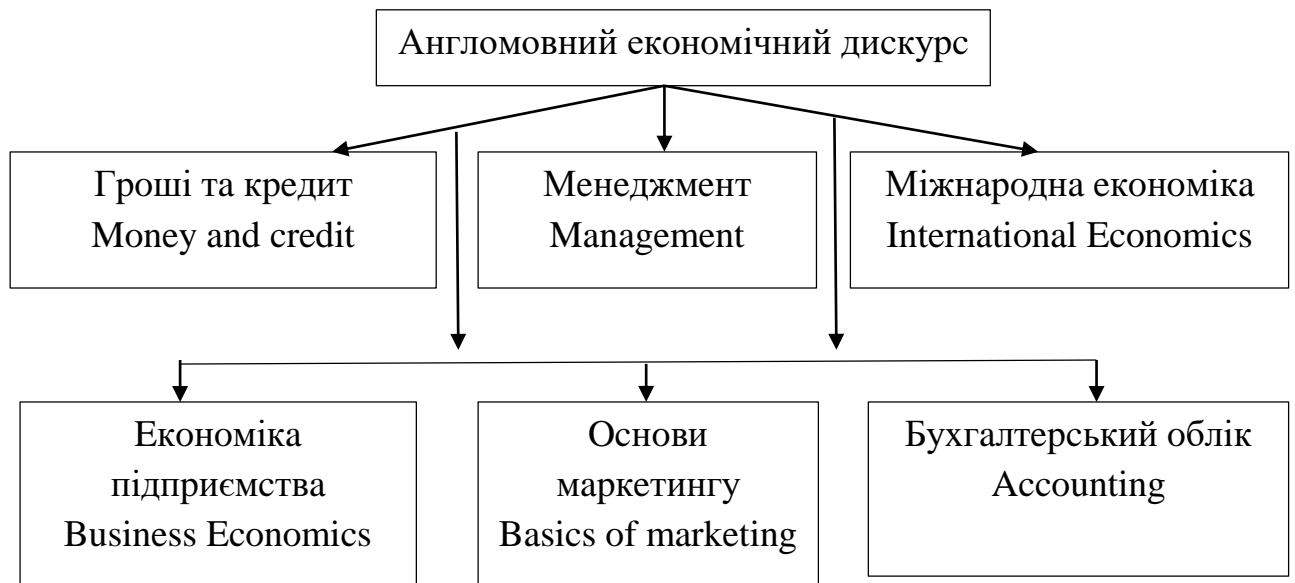

Рис. 2.3. Жанрова класифікація англомовного економічного дискурсу

Отже, у результаті аналізу існуючих типів та жанрів англомовного економічного дискурсу нами була розглянута більш повна жанрова класифікацію економічного дискурсу :

- економіка підприємства;
- економіка промисловості;
- економічна статистика;
- основи маркетингу;
- бухгалтерський облік;
- менеджмент;
- гроші та кредит;
- міжнародна економіка;
- регіональна економіка;

- торгівля;
- фінанси.

Дана класифікація англомовного економічного дискурсу зумовлена тим, що ці жанри поєднані між собою спільним компонентом лексико-семантичного поля «economy». Проте спеціальній мові кожного із даних жанрів характерні лексичні особливості, що відрізняють їх одне від одного. Такі лексичні одиниці, як deposit та demand, можуть бути прикладом лексичних відмінностей відповідно між жанрами «Гроші та кредит» та «Маркетинг».

2.2. Соціокультурні аспекти сучасного англомовного економічного дискурсу

Виходячи із способів і випадків використання, можна виділити декілька соціально-культурних аспектів дискурсу, як такого:

- професійного ділового спілкування (використовується при спілкуванні з колегами і при переговорах, а також особливий діловий сленг);
- документний (дискурс письмової кореспонденції);
- ритуальний (дискурс звітів і нарад, виступів керівників та ін.);
- навчально-науковий (представлений в дослідженнях і навчальних посібниках);
- дискурс бізнес-медіа (дискурс ЗМІ по бізнес-проблематиці).

У контексті проведеного аналізу літературних джерел, ми відділяємо економічний дискурс від ділового або бізнес-дискурсу. Мета економічного дискурсу – це повідомлення знань про певні економічні закономірності, їх властивості та особливості, інформування про загальний стан економіки, тенденції її розвитку або занепаду, і формування певного ставлення до цих подій. Учасниками економічної комунікації виступають фахівці у сфері економіки та реципієнти – всі ті, хто цікавиться економічними викликами та питаннями.

Соціально-культурний аспект англomовного економічного дискурсу включає в себе наступні складові:

- термінологічна – містить поняття, які використовуються в бізнес-комунікації. Вона охоплює також інші терміни, які є загальними для декількох галузей, включаючи бізнес, тобто використовуються не тільки в діловому спілкуванні.
- офіційно-ділова лексика – багато з таких слів включаються в тематичні словники.
- третя складова відіграє роль у когнітивних процесах, оскільки терміни, що їх утворюють позначають більш спеціалізовані, в порівнянні із загальною мовою, поняття, завдяки яким можливе розуміння економічного та бізнесового світу як такого.

Лексика кожної із описаних складових важлива для ділового спілкування. Значення економічного дискурсу за функціональним призначенням визначається і соціальною сферою, особливостями мовленнєвого спілкування і є базою для формування чотирьох типів: академічно-наукового; науковопопулярного; дидактично-наукового; довідкового.

Представниками *академічно-наукового дискурсу* є економісти-науковці та керівники економічних установ. Науково-теоретична діяльність визначається на основі економічних дисциплін та функціонує у середовищі науковців. Науково-академічний економічний дискурс розгортається під час проведення конференцій, семінарів, симпозіумів, написання наукових робіт, захисту дисертацій та ін.

Науково-популярний дискурс спрямований на суспільство та знаходиться у середовищі повноважень та діяльності економістів-фахівців для зв'язків із громадськістю та журналістів. Він адресований широкому колу в основному не підготовлених реципієнтів, зацікавлених економічними проблемами, або певним чином пов'язаних з даною сферою наукового знання.

Дидактично-науковий тип застосовується у середовищі з організації навчання. У ньому беруть участь науковці, викладачі, з одного боку, та

студенти або інші зацікавлені особи, з іншого. Основна мета даного типу дискурсу – передати економічні знання, зацікавити предметом, спонукати до творчого переосмислення фактів і понять та формування власної думки з приводу економічних подій та явищ.

Учасниками *науково-довідкового типу* є економісти-науковці та всі групи раніше зазначених реципієнтів, оскільки за довідкою можуть звертатися, як неспеціалісти, що цікавляться предметом, так і фахівці економічної сфери. Як головна ціль даного дискурсу стоїть подача даних, новин, подача інформації про нові економічні поняття, терміни або події.

Отже, як бачимо, економічний дискурс не є однорідним явищем. Урахування змістового визначення тих, хто бере участь у спілкуванні та самої ситуації, факторів прагматичності та соціальності, мети повідомлення в цілому дала можливість виділити власне чотири типи економічного дискурсу: академічно-наукового, довідково-наукового, дидактично-наукового та науково-популярного.

Таке різноманіття видів економічного дискурсу втілюються у різних жанрах. Економічний текст відображає специфіку мови кожного конкретного жанру й значну мовленнєву специфіку дискурсу у галузі економічної діяльності, тобто втілення змісту дискурсу в життя реалізується через набір жанрів, який є специфічним для кожного окремого дискурсу та кожної окремої культури.

Важливо також зазначити, що існує значна кількість та обсяги *соціокультурної інформації* в англomовному економічному дискурсі, знання якої є насправді дуже необхідним для спеціаліста економічного профілю з високим рівнем кваліфікації. Наприклад, реалії сучасної економіки, чесна конкуренція – «*a level playing field*». (*The law established that 25 percent of all city contracts be awarded to minority-owned firms and 5 percent go to women-owned businesses because at the time, the playing field was far from level*), «the Big Four» – чотири компанії, що є лідерами та головують у фінансових та аудиторських колах, – PwC, KPMG, Deloitte, Ernst&Young («*The audit industry needs fixing. But*

dismantling the Big Four is not the way to do it», *The Economist*, 2018); значна кількість власних імен (назв компаній, фірм, брендів, географічних одиниць («Meanwhile, *Apple* pulled an app from the *iPhone* that enabled protesters in *Hong Kong* to map police movements after it was heavily criticised in Chinese state media»). *The Economist*, 2019); спеціальних договорів, місць розташування компаній і їхніх офісів.

У результаті проведеного нами дослідження було виявлено, що економічний дискурс, як різновид наукового, не є однорідним утворенням. Урахування функціонального призначення, учасників та ситуацій спілкування, прагматичного та соціального контексту, мети повідомлення у комплексі робить можливим виділення чотирьох підтипів економічного дискурсу: науково-академічного, науково-довідкового, науково-дидактичного та науково-популярного. Різні типи економічного дискурсу втілюються у різних жанрах. Економічний текст відображає мовленнєву специфіку кожного конкретного жанру й широку специфіку дискурсу в сфері економіки.

Висновки до розділу 2

Сучасні новації лінгвістики, зокрема, в галузі теорії дискурсу, спонукають до системного та комплексного опису явища дискурсу у зв'язку з появою нових аспектів його вивчення. Однак багатогранність поняття «дискурс» і складність його вивчення потребують виходу за межі суто лінгвістичних методів дослідження й диктують необхідність інтегративного підходу до вивчення дискурсу, який дає змогу поєднати в дослідницькій практиці методи когнітивної лінгвістики, критичного аналізу дискурсу та дискурсивного аналізу. Різноманіття дослідницьких підходів до аналізу дискурсу виражається у вивченні різних видів дискурсу, ключових концептів конкретного дискурсу та їх лінгвістичних характеристик.

Економічний дискурс містить в основі дві найголовніші ознаки: цілі та учасників. Мета економічного дискурсу полягає в установленні взаємовигідних

відносин і їх оптимізації у сфері економіки, зокрема в системі «товар – гроші – товар». Учасниками економічного дискурсу є фізичні та юридичні особи, які беруть участь в операції товарного обміну. З одного боку, це представники певного інституту, тобто фахівці зі сфери економіки, з іншого – соціум, люди, які звертаються до них. Економічний дискурс є інтерактивною взаємодією учасників спілкування у сфері фінансово-кредитних, податкових, комерційних, підприємницьких відносин. Формування економічного дискурсу, а саме: специфіка мотивів, стратегій, тональності, стилю й жанру спілкування, побудова текстів – залежить від сектора економіки. Це може бути й підприємництво, і фінанси, і зовнішньоторговельні відносини тощо.

Загалом англomовний економічний дискурс являє собою складне комунікативне явище, що має вищезначені мовні та соціокультурні особливості й реалізується в мовленнєвій практиці суб'єктів економічної діяльності. Екстралінгвістичний план дискурсу формують конситуації, контекст у найширшому сенсі, різні когнітивні аспекти, свідомість комунікантів. Так, розглядаючи соціокультурні аспекти сучасного англomовного економічного дискурсу можна виділити наступні аспекти, що формують соціальну та культурну сфери: професійного ділового спілкування (використовується при спілкуванні з колегами і при переговорах, а також особливий діловий сленг); документний (дискурс письмової кореспонденції); ритуальний (дискурс звітів і нарад, виступів керівників та ін.); навчально-науковий (представлений в дослідженнях і навчальних посібниках); дискурс бізнес-медіа (дискурс ЗМІ із бізнес-проблематики).

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі “THE ECONOMIST”)

3.1. Лексичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу

Англomовному економічному дискурсу притаманні певні особливості, у контексті використання синтаксичних, стилістичних та мовних конструкцій. Насамперед, в рамках даного розділу, ми проаналізуємо лексичні особливості англomовного економічного дискурсу. Нами встановлено наявність таких лексичних одиниць:

- велика кількість загальноекономічної (*the finance, expenditures, transfers, taxes*) і вузькоспеціалізованої (*liabilities, financial assets, total revenue, spendings*) термінологічної лексики;
- міжгалузеві терміни (*model, operation, information, data*);
- стійкі термінологічні звороти (*to exempt from a tax* – звільнити від оподаткування; *rebate on export* – зниження податкової ставки на експорт; *net trading profit* – чистий торговельний прибуток);
- професійні ідіоми (*top dogs – top managers; big wigs – CEOs; high finance – finance that involves large amounts of money used by governmental structures and large companies; to budget time – to estimate time; monkey business – dishonest business*);
- абрeвіатури економічної галузі (*VAT (value added tax) – the VAT system offers advantages, such as rebates on exports; WTO (World Trade Organization), EFTA (European Free Trade Association)*);
- скорочення, що вживаються в діловому мовленні (*e-commerce, ride-hailing, e-mailed*);

- термінологічні неологізми, які відображають сучасні перетворення у сфері економіки й бізнесу (*microfinance = microlending* – практика надання дрібних кредитів незаможним для підприємницької діяльності без вимоги гарантії повернення цих кредитів у вигляді застави (e. g. *The amount of microlending has increased. Many microlenders have become successful commercial structures*), *job-coaching* – спеціальні курси для безробітних, які навчають, як поводитися на співбесіді з працівниками відділу кадрів (*The millennial generation, who already constitute the largest segment of the workforce, crave coaching by their managers. (The Economist, 2018)*); *dot-commer* – бізнесмен, котрий здійснює свою комерційну діяльність через Інтернет);
- «похідні» терміни (*to develop → development/developer/ developing/developed*);
- іншомовні запозичення (сьогодні в англійській мові вживається низка запозичень з української мови для позначення реалій незалежної України: *bazaar economy* – поняття для відображення поширеної практики торгівлі багатьма українцями на ринках Польщі й інших країн Східної Європи привезеними із собою товарами (e. g. *No one knows the scope of the bazaar economy, but economists figure that tightening border restrictions will cost 140 000 jobs on the Polish side and probably more in Ukraine*);
- цифрові (*At the end of the first half of 2018, the number of patent applications by China in Belt and Road participating countries was 2,759, an increase of 26.9 percent over the same period the previous year, while there were 2,681 patent applications in China submitted by Belt and Road participants, an increase of 31.6 percent over the prior year. (The Economist, 2020)*) та формульні показники, трансформовані у вербальні вирази;
- лексична синонімія: 1) терміни, представлені, з одного боку, англомовним терміном, а з іншого – іншомовною терміноодиноцею, що повністю адаптована в словниковому складі термінології бізнесу й активно взаємодіє з питомими термінами (*businessman – entrepreneur* (фр.) – «підприємець; власник підприємства»; *stock exchange – bourse* (фр.) – «фондова біржа»); 2) офіційні

терміни і слова-синоніми з нейтральною забарвленістю (*to assist – to help, to modify – to change, to clarify – to make clear*);

- терміни британського варіанта англійської мови й терміни-американізми (e. g. *bonus issue – stock dividend* – випуск пільгових акцій – випуск безоплатних акцій; *joint stock company – corporation* – акціонерне товариство; компанія; компанія з обмеженою відповідальністю; корпорація);
- співіснування застарілих і сучасних термінів (e. g. *monger – tradesman* – продавець; торговець);
- графічне формотворення (*business-to-business – B2B* – вид електронної торгівлі за схемою «від одного підприємства до іншого»; *business-to-business-to-consumer – B2B2C* – електронна торгівля за схемою «від одного ділового підприємства до іншого й до споживача»). Наприклад: *Another general message to the believers was: B2B (business-to-business marketing) and B2C (business to consumer) are so five minutes ago; from now on it's all about B2B2C* [48].

Особливістю сучасного світу і того, як ми його сприймаємо, є його надзвичайна гнучкість: елементи абсолютно різнорідних структур, що належать до сфер, які здавалося б абсолютно не перетинаються, знаходять своє відображення одне в одному, комбінуючись та переплітаючись часом зовсім не зрозумілим чином. Мова в цій системі нескінченно взаємодіючих зв'язків стає інструментом поєднання, передачі і рефлексії акумульованої ззовні інформації. Економічний дискурс сьогодні – це не просто засіб відображення стану ринкової кон'юнктури на той чи інший період часу, але складна система інформаційних даних, що забезпечує його взаємозв'язок з іншими видами дискурсу. Найважливішим таким видом, найтісніше зв'язаним із економічним дискурсом, є політичний дискурс. Тому, в рамках написання даного розділу проаналізовано статті з журналу “The Economist”(2017-2020) та звіт Стратегічної групи з підтримки реформ в Україні за 2019 рік (Strategic Advisory Group for Support of Ukrainian Reforms).

Повідомлення новинних видань, як і будь-який інший текст, являють собою інформаційне полотно, що має на меті донести певні відомості до

слухача, читача, глядача або співрозмовника. Однак коли мова заходить про тексти новин, важливим стають і інші функції, притаманні саме цьому виду текстів. У зв'язку з цим необхідно згадати про дискурс-аналіз, який вносить свій вклад в критичний соціальний аналіз дискурсу і відносин між дискурсом та іншими елементами суспільного життя (владою, ідеологіями, інститутами, соціальними одиницями і т.д.) [Fairclough 2012]. Дискурсивний аналіз «сконцентований на ступінь і характер впливу різних чинників комунікативно-мовленнєвої діяльності, як безпосередньо ситуативного контексту, так і більш широкого екстралінгвістичні фону на формування мовних закономірностей конкретного твору».

Проводячи той чи інший аналіз, дослідник приходять до виявлення певних закономірностей, характерних рис, певних одиниць – детермінант, які описують як «найважливішу, визначальну характеристику системи, і показник того, що все в системі не випадково, визначено, взаємоузгоджено, системно взаємопов'язане». Слід зазначити, що детермінанта в цьому сенсі стає не тільки невід'ємною частиною системи мови в цілому, але і визначальною одиницею окремо взятого тексту, задаючи його специфічні риси та характерні якості.

Таким чином, детермінованість тієї чи іншої одиниці носить, з одного боку, характер постійний, але, з іншого боку, має ознаки, що варіюються в залежності від тематики тексту і цілі дослідження. Тому всебічний аналіз тексту новинних повідомлень може бути досягнутий через застосування як дискурс-аналізу, так і детермінантного підходу, що дозволить виявити найбільш значущі параметри економічного дискурсу в медіа обрамленні.

Аналіз дискурсу не слід обмежувати структурами текстів чи діалогів. Коли дискурси отримують визначення як одиниці вербального спілкування або як комунікативні явища, до їх реальної обробки або використанню в соціальних чи комунікативних аспектах слід звертатися з позицій цілісного, інтегрованого підходу [ван Дейк 2015: 6]. Ще більш актуальним цілісний розгляд стає при дослідженні економічного дискурсу з позиції висвітлення в новинних виданнях, тому що система взаємовідносин «той, хто говорить – той, хто слухає» перестає

бути прямою. Задача «того, хто говорить», а в даному випадку ми говоримо про того, хто створює новини, полягає не тільки в тому, щоб довести інформацію до «слухача», але й переконати його в своїй правоті, якщо буде потрібно, лише силою слова, без можливості вступити в дискусію або доповнити сказане раніше.

Англомовні тексти, присвячені опису економічної кон'юнктури, мають низку детермінант, що лежать, зокрема, в площині лексики, семантики і синтаксису. Варто зазначити, що англомовним текстам властива наявність широкого синонімічного ряду, що містить семи «падіння», та «урізання» і служать для опису ситуації навколо відповідної грошової одиниці або рівня цін. Наприклад:

✓ *«The currency of the world's biggest energy exporter dropped as much as 5.5 percent...»* (“Reforms in Ukraine after Revolution of dignity. What was done, why not more and what to do next”, the annual report of Strategic Advisory Group for Support of Ukrainian Reforms)

✓ *«WeWork postponed its ipo amid tepid interest from investors and a drop in its expected stockmarket value.»* (The Economist, 2019)

✓ *«The Federal Reserve sliced its benchmark interest rate for the second time within two months, by another quarter of a percentage point to a range of between 1.75% and 2%.»*(The Economist, 2019)

✓ *«As banks buy Treasuries, their cash piles fall. The surplus reserves banks hold in their deposit accounts at the Fed fell from \$2.2trn in 2017 to \$1.4trn now»* (The Economist, 2019)

Незважаючи на досить вузькопрофільну спрямованість англомовних текстів економічної тематики, тут відзначається значна кількість інтертекстуальних елементів. Наприклад:

✓ *“The situation is fragile, and one «black swan» event could trigger others”, Finance Minister said in Kiev.* (“Reforms in Ukraine after Revolution of dignity. What was done, why not more and what to do next”, the annual report of Strategic Advisory Group for Support of Ukrainian Reforms)

✓ *Amber Rudd, the home secretary, accused him of “back-seat driving”. Sir David Norgrove, Britain’s chief statistician, criticised his “clear misuse of official statistics” in reviving the claim that Brexit would give Britain a windfall of £350m (\$475m) a week to spend on the National Health Service. (The Economist, 2017)*

✓ *The real risk of Bidenomics is that his pragmatism will lead him to be insufficiently bold. Sometimes he fails to resolve competing objectives. (The Economist, 2020)*

У першому випадку мова йде, швидше за все, про теорію, суть якої полягає у раптовому походженні тих чи інших важко прогнозованих подій, які мають серйозні наслідки. Її автором є Насим Ніколас Талеб, який описав події такого порядку в своїй книзі «Чорний лебідь. Під знаком непередбачуваності». Другий же прикладом цікавий, перш за все, наявністю поєднання лексеми Tory («консервативна партія Великобританії») і вже згадуваного неологізму Brexit. Звернемо увагу на те, що назву консерватори отримали від своїх супротивників – представників лейбористської партії – вігів, які і вважають їх основними організаторами референдуму за вихід з Євросоюзу. Англomовні тексти, в яких цитуються провідні політичні діячі та представники бізнесу, набувають не просто економічного, але й політико-економічного характеру, що, як наслідок, сприяє збільшенню задіяної цільової аудиторії.

Виходячи з аналізу наведених вище фрагментів англomовних новинних текстів, можна відзначити, що заголовки англomовних видань, як правило, переслідують мету: найбільш чітко і точно визначити і передати суть статті. Очевидно, що і самі тексти англomовних авторів несуть в собі інформацію пояснювального характеру, не акцентуючи увагу на конкретних подіях, що відображується і в структурі побудови заголовків. В даному випадку, вихід Великобританії зі складу Євросоюзу, що вибухнув як грім серед ясного неба, сильно вдарив не тільки по економіці країн Європи, а й досить істотно похитнув ідею єдності, що лежить в його основі. Для України те, що трапилося, оцінювалося по-різному: в той час як деякі аналітики були впевнені в погіршенні економічної ситуації і продовженні падіння гривні, інші зуміли

знайти і позитивні сторони. Поступове погіршення ситуації, пов'язане з накладенням санкцій і тривалим падінням цін на нафту, змушувало уряди країн проводити вербальні інтервенції.

Особливістю текстів новинних повідомлень є їх складна структура, детермінована низкою екстралінгвістичних і власне мовних чинників. З точки зору лексичного наповнення економічного дискурсу, використовується широка палітра синонімів на позначення руху курсів валют та котирування. При цьому англomовні статті в більшій мірі насичені інтертекстуальними елементами.

У цілому, детермінантний підхід дозволяє провести дослідження лінгвістичних детермінант, що представляють собою екстра- та інтралінгвістичні параметри, які відіграють провідну роль в створенні економічного дискурсу.

3.2. Граматичні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу

Економічний дискурс – це такий тип дискурсу, в ході розгортання якого здійснюється процес мовленнєвої діяльності на основі аналізу або переосмислення певних економічних реалій. У той же час економічний дискурс можна віднести до різновидів інституційного дискурсу, так як економіка є невід'ємною частиною повсякденного життя людей.

У своїй роботі «Мовленнєве коло: особистість, концепти, дискурс» В. І. Карасик описує персональний та інституціональний дискурси наступним чином: «У першому випадку учасники спілкування прагнуть розкрити свій внутрішній світ адресата і зрозуміти адресата як особистість у всьому різноманітті особистісних характеристик, у другому випадку, комуніканти виступають в якості представників тієї чи іншої суспільної групи, виконують роль, яка передбачена комунікативною ситуацією. Статусно-орієнтований дискурс може носити інституційний характер в залежності від того, які суспільні інститути функціонують в соціумі в конкретний історичний проміжок

часу. Так, наприклад, для сучасного суспільства релевантні науковий, масово-інформаційний, політичний, діловий, рекламний, спортивний та інші типи інституційного дискурсу». Як вже було зазначено, з точки зору лінгвістики доцільним є виділення двох підходів до визначення поняття «економічний дискурс» [6].

Перший підхід полягає в тому, що економічний дискурс являє собою систему текстів, які виникають під впливом різних факторів (екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних та ін.) і об'єднані однією тематикою. Другий підхід розкриває економічний дискурс як сукупність окремих комунікативних актів у сфері економіки. Вербальним результатом такої дискурсивної діяльності є економічні тексти. Дані підходи сходяться в тому, що домінантою економічного дискурсу виступає економічний текст, який служить засобом комунікації в економічній сфері і має певні особливості в залежності від адресованості і, відповідно, контексту.

У зв'язку з цим слід звернути особливу увагу на синтаксичні конструкції текстів економічного дискурсу, який є формою для вираження відповідного змісту, а також засобом вираження функції впливу засобів масової інформації, правильної подачі інформації та реалізації комунікації. Синтаксис текстів економічного дискурсу має тісний зв'язок зі змістом висловлювання. Дискурс економічної публіцистики ілюструє різноманітну семантико-синтаксичну структуру складних речень, які мають вагомий функціональний потенціал у тексті: *Listed in London, William Hill's business has grown rapidly in America as states loosened some restrictions on gambling; its British and other European operations are to be sold off by Caesars.* (The Economist, 2020).

Слід зазначити, що діапазон синтаксичних явищ англомовних текстів економічного дискурсу засобів масової інформації, є досить широким. До них відносяться (рис. 3.1.): еліптичні пропозиції, фрагментація і парцеляція, вступні конструкції, вставні компоненти, приєднувальні конструкції, конструкції, що вводять чужу мову, діалогічність комунікації.

Рис. 3.1. Діапазон синтаксичних явищ англомовного економічного дискурсу

1) еліптичні пропозиції (elliptical sentences) – окремий тип неповних структур, неповнота яких представлена тільки на структурному рівні і транслюється переважно відсутністю дієслова-присудка: *The living wage is a voluntary code – different from the national minimum wage, which stands at £6.70 an hour, and the new National Living Wage announced by the government of £7.20 an hour which will come into force for over 25- year-olds in April (More jobs paying below living wage, BBC News Economic 12.10.2015) [7];;*

2) фрагментація і парцеляція (fragmentation, parceling) – членування єдиної структури висловлювання на окремі самостійні складові: (“Alexei Navalny, the main opposition leader in Russia, who was discharged from the hospital in Germany where he had been treated since being poisoned with Novichok, a nerve agent, in Russia.” (The Economist, 2020); “But by constructing an empirical relationship between death rates, case rates, average income—a reasonable proxy

for in tensity of testing—and seropositivity it is possible to impute rates for countries where data are not available and thus estimate a global total”. (The Economist, 2020).

Як видно з процитованого матеріалу, парцеляція полягає в умисному позиційному виділення членів єдиної синтаксичної структури з метою їх актуалізації. В основі парцеляції лежить об'єктивна здатність мови за допомогою прийомів членування тексту реалізовувати комунікативне завдання. Парцеляція спрощує синтаксичні конструкції, вирівнює складні побудови і допомагає розбити економічний дискурс згідно композиційному задуму, сприяє виділенню деталей загальної картини або істотних елементів описуваного;

3) вступні конструкції (parenthetical words) – відображення модальних значень і оцінки висловленого: *Even if they pay the bills these prices are often subsidised so the presence of the refugees adds to the total cost to the government (World Bank plans financial aid for Syria's neighbours, BBC News Economic 15.10.2015) [7]; At the heart of the speech was a paradox consequent to political choices made by the prime minister almost three years ago, as he announced at Bloomberg's London headquarters that he would reshape Britain's membership of the EU and put the result to a referendum by 2017 (The Economist, 2015) [9].*

4) вставні компоненти (inserted construction) – включення додаткової, уточнюючої інформації в основі висловлювання: *Now a new wave of tech firms are expected to go public, including Airbnb, a home-rental firm, and Palantir, which does data analytics (see Business section) (The Economist, 2020) [7];*

5) приєднувальні конструкції (conjunctive construction) – додавання до основного повідомленням додаткового, уточнюючого; характеризується певними формальними засобами: *A more robust stance would have been to admit that Mr Cameron would always support an In vote – which is the truth of the matter, because even before any «renegotiation» membership is overall better than Brexit – but that he would nonetheless enact a rolling programme of reforms to take place before and after the vote (The Economist, 2015) [9];*

б) конструкції, що вводять чужу мову (introduction of foreign speech) – це спосіб передавання мови, при якому і зміст і форма зберігаються повністю: *“As Mr Bullough puts it, “There is a marked correlation between Zlochevsky’s period in office and Burisma expanding. He is a classic example of how politics in Ukraine has long been business by other means.”* (The Economist, 2019);

7) діалогічність комунікації (dialogical communication) – найчастіше, дане синтаксичне явище ми знаходимо в жанрі інтерв'ю. Діалогічність характерна для економічного дискурсу ЗМІ і є найпоширенішою. Як правило, діалогічність комунікації виділяється з цілого тексту; що дозволяє акцентувати увагу на виділених певних елементах повідомлення з метою підкреслити їх смислове значення, актуалізувати і посилити інформативну змістовність, експресивну виразність: (*“Speaking on fox news, Lindsey Graham, a Republican senator from South Carolina, conveyed the state of the battle to fill the Supreme Court seat of the late Ruth Bader Ginsburg: “We’ve got the votes to confirm Justice Ginsburg’s replacement before the election,” he said. “That’s what’s coming.” Mr Graham had promised in 2016 to await election results if a Supreme Court vacancy opened in 2020, telling Democratic colleagues, “I want you to use my words against me.” He has now abandoned that pledge”* (The Economist, 2020));

Особливості синтаксичних конструкцій текстів сучасного англомовного економічного дискурсу полягають у подібності та відмінності на рівні словосполучень, а саме дво-, три- та багатокomпонентних груп та на рівні речень та їх специфічних конструкцій. Таким чином, розглянуті синтаксичні структури служать для передачі економічної соціокультурної інформації масової аудиторії і є ефективним засобом залучення людей в економічне життя суспільства за допомогою текстів, що відносяться до популярного економічного дискурсу.

Щодо граматичних особливостей англомовного економічного дискурсу, то ми виокремлюємо такі:

➤ активне використання безособового *it* (*It was claimed that...*), неозначено-особових займенників (*One may come to a conclusion that...*), прикметників, які

не виражають емоційної забарвленості (*proclaimed, detailed, proposed, agreed, unattainable*);

➤ пасивні конструкції (*No firm could have been expected to stockpile cash to pay workers to do nothing in the event of a government-enforced lockdown. (The Economist, 2019)*);

➤ модальні дієслова (*Attacking their bases and personnel outside Iran—whether in Iraq, Syria or Yemen might be considered less escalatory than striking Iranian soil. (The Economist, 2019)*);

➤ широке використання простих двоскладових речень зі складеним присудком, що утворюються з дієслова-зв'язки та предикатива, яким є прикметник або прийменниковий зворот (*Long-awaited ipos from a host of tech unicorns turned out to be damp squibs, mostly (The Economist, 2019)*);

➤ чимала кількість однорідних членів речення (*That has now gradually broken down through political, economic, educational and civil advances. (The Economist, 2019)*);

➤ вступні слова (*On the one hand, if we borrow we have to pay the lenders back, with interest. Previously, the problem was solved by issuing stock.*).

3.3. Стилiстичнi особливостi сучасного англomовного економiчного дискурсу

Опрацьовуючи науковий матеріал за обраною темою, ми можемо відміти, що в економіці країн у ХХІ ст. спостерігаються лінгвістичні або риторичні зміни, що визначають ключову роль метафори [8]. На сучасному етапі також помітно зросла роль економічного дискурсу в загальному обсязі матеріалів ЗМІ в зв'язку з лідируючим положенням економічних проблем протягом останніх років, що наближаються за своєю значимістю в суспільній свідомості до проблематики політичної.

У сучасній ринковій економіці як суб'єктно-орієнтованій присутній особистісний фактор, а саме – велика кількість економічних процесів так чи

інакше торкаються інтересів людини. Все це пояснює наявність у мові економіки атрибутів і відмінних рис живої, природної мови – експресивності та образності. Навіть самі терміни, наприклад, макроекономічного спрямування мають психологічне забарвлення: схильність, антипатія, переваги і очікування. Очевидно, що відображення тієї об'єктивної реальності, в якій діють живі люди з притаманними їм пристрастями і схильностями, передається через мовленнєвий засіб, який допомагає репрезентувати інтереси і переваги якоїсь соціальної групи і її членів. В економічному дискурсі найчастіше виступає мова метафор, яка знаходить більший емоційний відгук у слухачів, ніж звичайна мова.

На наш погляд, слід робити розмежування між економічним дискурсом в економічних метафорах і в метафорах економічного дискурсу відповідно до загальної традиції позначення метафоричних моделей за джерелом перенесення значення. В економічних метафорах економічний дискурс являє собою джерело, тоді як в метафорах економічного дискурсу він стає метою метафоричного значення. Тільки чітке розмежування зміщення економічного дискурсу в бік того чи іншого домену дозволить простежити інтердискурсивні характеристики економічного дискурсу і представити його як найпотужніше поле, де зосереджуються численні метафори практично з усіх можливих дискурсів і звідки здійснюється експорт економічних метафор. Іншими словами, метафора служить фактором зближення і взаємопроникнення різних видів дискурсів.

Проведений нами номінативний і семантичний аналіз метафоричності термінів фінансово-економічної сфери виявив ключові галузі запозичення слів і словосполучень для метафоричної номінації суб'єктів, об'єктів, явищ і процесів: точні науки, медицина, юриспруденція, тваринний світ та птахи, політика, релігія, світ техніки, світ спорту, будівництво, військовий світ і світ містики.

«The upshot is that floating exchange rates have seldom been so stable: volatility has plunged to its lowest level in two decades» («The Economist», 2014) У даному прикладі використовується економічний термін-метафора, запозичений

із сфери точних наук, а саме – економічний дискурс виявляє в собі мовленнєві елементи інших, що в свою чергу називається природною, комунікативно зумовленою зміною дискурсу.

«*The "fiscal hawk", a politician for both war and fiscal prudence, goes against the grain of logic and the trend of conservative opinion*» – («The Economist», 2010). Для утворення терміну зі світу птахів було запозичена лексема «hawk», що має значення «яструб». Ця лексема має яскраво виражену експресивну негативну, в той же самий час позитивну конотацію, що метафорично відображає ставлення суб'єктів бізнесу до людей, які свідомо перешкоджають витрачання бюджетних коштів. Словосполучення «*fiscal hawk*» використовується в медійних засобах, коли мова йде про посадових осіб, які приділяють особливу увагу контролю бюджетних витрат.

У разі «інсценованої» зміни дискурсу проявляється особлива стратегія автора, який цілеспрямовано вирішує завдання формування свого тексту. На наш погляд, яскраві семантичні приращення метафор служать маркерами наявності в економічному дискурсі іншого дискурсу:

- політичного: а «*wage slave*» – людина, повністю залежить від доходу від роботи, яка представляє собою напружену працю чорнороба; найманий / оплатний раб. Приклад використання: «*It will be the most frightening, and possibly the most rewarding, time to be a wage slave in the corporate world*» – («The Economist», 2012)

- релігійного: «*business angels*» – бізнес-ангели; «*tax heaven*» – податковий рай або держава, що надає пільговий податковий режим і не передбачає розкриття та надання інформації при проведенні фінансових операцій. Приклад використання: «*Professional venture capitalists get all the kudos – and most of the money – but the informal choir of business angels plays a large role in starting the innovation machine rolling*» («The Economist», 2010).

- містичного: «*phantom stock*» – «примарні» акції; «*financial black hole*» – «чорні діри» у фінансах. Приклад використання: «*Donetsk region, in turn, is a microcosm of Ukraine weaknesses. It is a legal and financial black hole in which*

politicians and officials turn lawlessness into lucrative business opportunity» («The Economist», 2017);

- юридичного: «*confiscatory taxes*» – грабіжницькі податки. Приклад використання взятий зі статті про нерівність та кризу: «*Bracket creep was the problem, not maintaining confiscatory taxes on greedy incomes*» («The Economist», 2015);

- медичного: «*sick economy*», «*healthy growth*», "*job-loss recovery*". («*For all Mr Poroshenko apparent self-confidence, a sick economy weakens his hand and makes Ukraine more vulnerable to sanctions*» («The Economist», 2016).

«*After a slump in the 1980s and 1990s, middle-income economies rebounded in the 2000s and have maintained a healthy growth rate more recently*» («The Economist», 2013));

- воєнного: «*supply shocks*», «*demand shocks*», "*torpedo*", "*go captive*". Приклад використання: «*Matt Yglesias muses on the threat of oil prices to the American economy: As Michael Levi writes we've traditionally wanted to distinguish between supply shocks and demand shocks as drivers of price spikes*» («The Economist», 2012);

- спортивного: «*forward market*» – форвардний ринок (ринок операцій на термін). Приклад використання: «*When one country has a higher interest rate than another, its currency will trade at a discount to that of the other nation in the forward market*» («The Economist», 2013) / «Коли в одній країні більш висока процентна ставка, ніж в іншій, її валюта буде продаватися нижче номінального курсу по відношенню до валюти іншої країни на форвардному ринку»;

- технічного: «*financial instruments*» – фінансові інструменти; «*exchange-rate mechanism*» – механізм обмінного курсу;

- будівельного: «*niche market*» – ринок-ніша (невеликий сегмент ринку для збуту певного товару). Приклад використання: «*High-tech companies rely on discovering niche markets and scaling up as ... almost all successful startups begin by dominating a niche market.*» (The Economist, 2016)

• транспортного: «*economic growth engine*», «*the sputtering engine*» – двигун економічного зростання, зламаний двигун.

Підводячи узагальнюючий підсумок під дослідженням, хотілося б відмітити, що метафора – це не тільки прагнення автора до «прикрашання» мови, а необхідний, когнітивно обумовлений інструмент вербалізації явищ і подій призначений для донесення інформації щодо сучасних суспільних процесів у світі і в країні до реципієнта різного ступеня підготовленості для її сприйняття. Проникнення метафор з різних галузей знання в економічний дискурс відбувається завдяки його відкритості. При виявленні області-джерела важливо виходити з того, що залучене англomовне слово або словосполучення в області застосування і смислового змісту має найбільшою мірою належати до того чи іншого фрагменту картини світу.

Залучені одиниці, які можуть бути віднесені одночасно до кількох областей-джерел, включаються в кілька груп. Використання даних про область запозичення слів і словосполучень у процесі введення нової лексики сприяє актуалізації асоціативних зв'язків між концептами, створенню яскравого образу, що запам'ятовується, та поповненню активного словникового запасу.

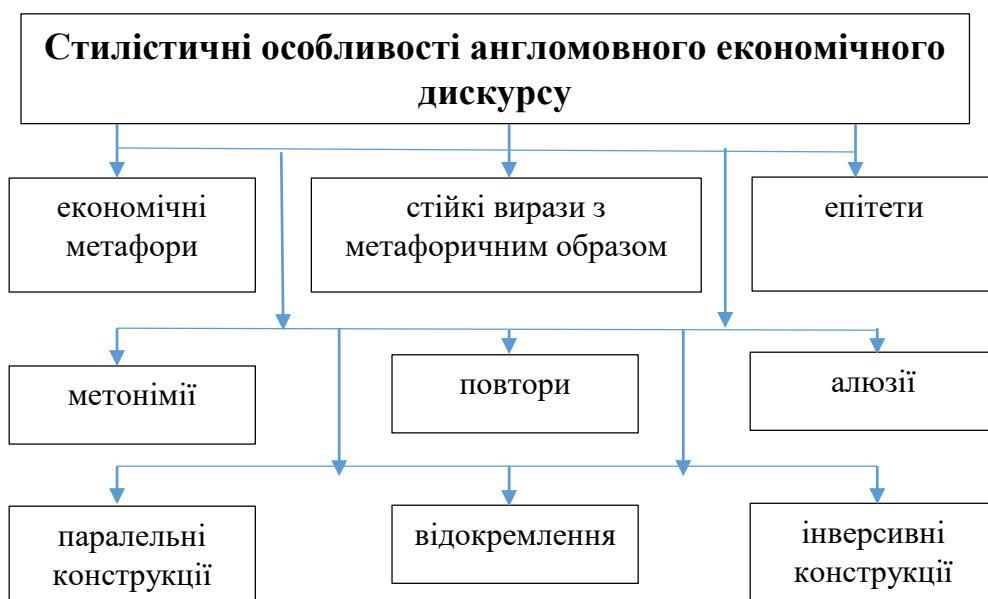

Рис. 3.2. Стилістичні особливості англomовного економічного дискурсу

Таким чином, стилістичними особливостями англомовного економічного дискурсу є такі:

- «економічні метафори», під якими розуміються метафори, що є мовним засобом впливу з метою формування у читачів або у рецепієнтів в цілому позитивної, або негативної думки про те чи інше економічне або політичне явище. (*And the president went for what he hoped would be a knockout blow, accusing his opponent of being a weak man who would succumb to the left's plans to dramatically expand government and cripple business.* (The Economist, 2020));
- стійкі вирази, в основі яких лежить метафоричний образ, що відображає сприйняття світу бізнесу в англомовних країнах (*business is war, time is money*);
- епітети (*Countries are learning how to make use of that pan opticon's power in a pell-mell, piecemeal way.*(The Economist, 2019));
- метонімії (*Its policy of "maximum pressure" on the regime began last January, after Juan Guaidy, the head of the opposition-controlled legislature, proclaimed himself Venezuela's interim president on the grounds that Mr Maduro had rigged his re-election in 2018. Most Western and Latin American countries recognise Mr Guaidy's.* (The Economist, 2019));
- повтори (*Economic development has brought benefits to the populations of both the more economically developed and the less economically developed countries*);
- паралельні конструкції (*In the stock market people buy and sell shares of corporate ownership. In the bond market people buy and sell promissory notes*); відокремлення (*On the one hand, if we borrow we have to pay the lenders back, with interest. It's their company, after all.*);
- інверсивні конструкції (*Having won scores of former Labour strongholds across the north of England in 2019's general election, Boris Johnson is determined to offer his new voters something in return.* (The Economist, 2019));
- алюзії (посилання на загальновідомі в англійському суспільстві лінгвокультурні явища чи феномени. Наприклад, негативний ефект кризи в

економіці називають «*Titanic; financial 9/11; Winnie-the-Pooh economy*», обман – «*Trojan horse*», джерело багатства – “*cash cow*”.

Відтак, ми приходимо до розуміння, що економічний дискурс являє собою різновид комунікації у сферах економіки, бізнесу та фінансів, релевантними ознаками якої є: інформаційна значущість, актуальність, професійне спрямування, об'єктивність, логічність, відсутність надлишкової образності та емоційного забарвлення, високий рівень стандартизації у мовних засобах і мовних структурах, а також наявність екстралінгвістичних чинників, які беруть активну участь у процесах як утворення, так і сприйняття дискурсу його учасниками та іншими суб'єктами.

3.4. Системна та новітня лексика сучасного англомовного економічного дискурсу

У нашій роботі фаховий економічний дискурс розглядається як складна та неоднорідна система, яка включає особливу системну лексику (фінансів, маркетингу та ін.) і сукупність лінгвістичних засобів, які орієнтовані на потреби економічного суспільства і використовуються у професійній сфері комунікації з метою якісного забезпечення розуміння між суб'єктами, зайнятими у цій галузі діяльності. Мову економіки відрізняє:

- ✓ тематична інтерференція;
- ✓ тісні зв'язки з іншими мовними сферами;
- ✓ порівняльно низький ступінь абстрактності;
- ✓ здатність реалізовуватися в різних функціональних стилях.

Словниковий та термінологічний склад англійської мови економічної сфери (економічна лексика або економічний вокабуляр) – це окремі самостійні лексичні прошарки: 1) спеціалізована (економічна) лексика; 2) загальнонаукова лексика; 3) загальноповживана лексика. Для кожного із них відведена окрема роль, тим не менш, основу фахової мови економіки складає специфічна галузева лексика – економічні терміни, професійна термінологія або

професіоналізми, жаргонізми або сленгізми. Тому, ми робимо висновок, що мова економічної сфери не може мати незалежний статус і бути самостійною формою прояву, оскільки вона широко використовується в текстах економічного дискурсу, які включають у себе не лише терміни, професіоналізми, професійні жаргонізми або сленгізми, але й загальнонаукові терміни і найбільш часто використовувані слова літературної лексики, що дозволяють підтримувати комунікативний процес. Особливістю процесів формування новітнього економічного вокабуляру англійської мови є те, що у зв'язку із тим, що є необхідність швидко номінувати новостворені поняття, термінологія зазвичай не може встигнути за останніми подіями.

За відсутності термінологічних одиниць для позначення спеціальних категорій можуть бути залучені номінації (терміноїди, передтерміни, професіоналізми, професійні жаргонізми), ступінь термінологічності яких є більш низьким, ніж у тих термінів, які демонструють контекстуальну зумовленість, багатозначність, невизначеність семантики, експресивність. Таким чином, існуючі спроби чітко розмежувати основні види економічного лексикону виглядають не дуже перспективними тому, що елементи сучасної профільної лексики економічної сфери вільно переміщуються потрапляючи в тексти різної специфіки і стилістики у всіх ділянках економічного дискурсу.

У третьому розділі роботи, ми розглянемо неологізми як найновіший за формою та змістом словотворчий елемент. Специфіка англомовних інновацій економічної сфери полягає в тому, що вони функціонують там, де процес взаємодії суб'єктів економічних відносин є обумовленим конкуренцією, і де існує необхідність розв'язувати комплексні практичні завдання. Це, в свою чергу, призводить до того, що частка неологізмів зростає і вони відображають нові реалії за допомогою специфічних мовних одиниць, власних назв (ергонімів, антропонімів та ін.), лексичних і стилістичних засобів (метафора, метонімія, метафтонімія), стилістичних фігур (алітерація, оксюморон).

Сучасний лексикон сфери економіки слід рахувати системою з різними, альтернативними шляхами розвитку. Протилежні лінгвістичні тенденції можуть

бути розглянуті як ті, що відіграють важливу конструктивну роль, тому що служать шляхом реалізації нововведень у системі англomомовного дискурсу.

Події та явища, що пов'язані з завпровадженням інтернет-технологій та трансформацією економіки у віртуальний простір та створенням відповідної інфраструктури у контексті світової економіки, здебільшого позначаються шляхом впровадження відповідного термінологічного інструментарію і синонімічних компонентів (*cyber-, e-, net-, -online, web-*). У той же час, велика частина англomовних неонімацій, пов'язаних із глобальним впливом ІТ, функціонує навколо таких понять, як:

- ✓ «інтернет-комерція» (*B2B, B2C, clicks-and-mortar, cyberplaza*);
- ✓ «інтернет-маркетинг» (*advergame, adware, e-advertising*);
- ✓ «платіжні інтернет-системи» (*cyberbank, e-banking, web-invoicing*);
- ✓ «дистанційне працевлаштування» (*e-recruitment, e-collar worker, telecommuting*).

Характерними рисами окресленого списку будемо рахувати надто велику кількість засобів вираження певного ряду понять, використання оказіональних словотворчих моделей, експресивну направленість. Складність глобальної системи економіки і велике число факторів, які впливають на неї, зумовлюють різноманіття мовних засобів, котрі концентруються навколо таких фундаментальних принципів економічної інтеграції, як:

- ✓ глобалізація та розширення впливу ТНК (транснаціональних корпорацій) (*Googlization, McWorld, Starbuckization*);
- ✓ світовий перерозподіл і переміщення ресурсів (*Bangalored, nearshoring, techno-migrant*);
- ✓ заснування та діяльність міжнаціональних об'єднань і організацій (*EFTA, global governance, VISTA*);
- ✓ застосування англійської мови у світовому бізнес-середовищі (*Chinglish, English-lite, Globish*);
- ✓ амбівалентність і неоднозначність сприйняття сучасних економічних процесів та євроінтеграції (*Europhoria, globophobe, glocal*).

Перехід від матеріалістичної природи економіки до інтелектуальної пов'язаний із такими факторами популяризації неологізмів в англomовному економічному дискурсі як:

- ✓ зростання ролі інформаційно-інтелектуальних ресурсів (*Chief Learning Officer, just-in-time decision, think-and-do*);
- ✓ поява кардинально нових моделей і тенденцій економічного розвитку (*Bidenomics, MarketLeninism, womenomics*);
- ✓ формування нової організаційно-корпоративної культури (*lifestyle office, orchestra model, presenteeism*);
- ✓ використання інноваційних стратегій у маркетингу (*ad creep, anchor store, holistic marketing*);
- ✓ зміни на фінансових ринках (*black swan, casino culture, Cramer bounce*).

Вважаємо, що окремо, увагу потрібно зацентувати на специфіці вербальних проявів інтелектуалізації економіки. Нові економічні умови, моделі взаємодії та тенденції глобального економічного розвитку вербалізують номінації, основними елементами яких є квазісиноніми *economics, economy, capitalism*. Серед лексичних засобів, співвіднесених з реаліями сучасного буття, переважають метафори, ідіоми й неологізми, в яких моделі комунікації та поведінки передаються шляхом зміни змісту загальноживаної лексики (*grey hairs, off-the-clock*) і термінів, запозичених з інших мов спеціального призначення (військової сфери – *torpedo, go captive*; медицини – *teleworkaholic syndrome, jobloss recovery*; психології – *soul proprietor, stress portfolio* та ін.).

Новостворені лексичні та стилістичні засоби, релевантні щодо нових економічних викликів та маркетингових стратегій, вирізняють асоціативно-образний потенціал і прагматичну варіативність, що пов'язані з брендизацією, глобалізацією, зміною ціннісних пріоритетів. Нові умови та реалії сфери економіки та фінансів вербально репрезентують одиниці (професіоналізми, професійні жаргонізми), що функціонують як єдиний варіант для позначення актуальних явищ та понять.

Висновки до розділу 3

Англомовному економічному дискурсу притаманні певні особливості, у контексті використання синтаксичних, стилістичних та мовних конструкцій. Насамперед, у межах даного розділу, ми проаналізували лексичні особливості англомовного економічного дискурсу. Нами було встановлено наявність таких лексичних одиниць: велика кількість загальноекономічної і вузькоспеціалізованої термінологічної лексики; міжгалузеві терміни; стійкі термінологічні звороти; професійні ідіоми; аббревіатури економічної галузі; скорочення, що вживаються в діловому мовленні; термінологічні неологізми, які відображають сучасні перетворення у сфері економіки й бізнесу та ін.

Досліджувані англомовні економічні тексти, присвячені опису економічної кон'юнктури, мають низку детермінант, що лежать, зокрема, в площині лексики, семантики і синтаксису.

Отже, економічний дискурс – це такий тип дискурсу, в ході розгортання якого здійснюється процес мовленнєвої діяльності на основі аналізу або переосмислення певних економічних реалій. У той же час, економічний дискурс можна віднести до різновидів інституційного дискурсу, оскільки економіка є невід'ємною частиною повсякденного життя людей.

Також ми можемо відміти, що в економіці країн в XXI ст. спостерігаються лінгвістичні або риторичні зміни, що визначають ключову роль метафори. На сучасному етапі також помітно зросла роль економічного дискурсу в загальному обсязі матеріалів ЗМІ в зв'язку з лідируючим положенням економічних проблем протягом останніх років, що наближаються за своєю значимістю в суспільній свідомості до проблематики політичної.

У сучасній ринковій економіці як суб'єктно-орієнтованій присутній особистісний фактор, а саме – велика кількість економічних процесів так чи інакше торкаються інтересів людини. Все це пояснює наявність у мові економіки атрибутів і відмінних рис живої, природної мови – експресивності та образності. Проведений нами номінативний і семантичний аналіз

метафоричності термінів фінансово-економічної сфери виявив ключові галузі запозичення слів і словосполучень для метафоричної номінації суб'єктів, об'єктів, явищ і процесів: точні науки, медицина, юриспруденція, тваринний світ та птахи, політика, релігія, світ техніки, світ спорту, будівництво, військовий світ і світ містики.

Сучасний лексикон сфери економіки слід рахувати системою з різними, альтернативними шляхами розвитку. Протилежні лінгвістичні тенденції можуть бути розглянуті як ті, що відіграють важливу конструктивну роль, оскільки служать шляхом реалізації нововведень у системі англomомовного дискурсу.

ВИСНОВКИ

Одне з найбільш вагомих місць у сучасній лінгвістиці посідає таке комплексне, багатозначне і багатогранне явище як дискурс. На сьогоднішній день, західні культури відводять ринку необмежену роль у структурі суспільного устрою, де економіка проникає у практично всі види життєдіяльності суспільства і держави. У зв'язку з процесами глобалізації світової економіки та входженням України до глобального економічного простору, де англійська мова є загальноживаною та надзвичайно релевантною, значно зріс інтерес до бізнесового співтовариства і бізнес-комунікації як засобу безпосередньої взаємодії представників економічної спільноти.

Дослідники виділяють два основних підходи до визначення поняття «економічний дискурс». Відповідно до першого напрямку, економічний дискурс – це система текстів, які виникають під впливом різних факторів (екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних та ін.) та об'єднані однією тематикою. У світлі другого підходу, економічний дискурс постає як комунікативна подія, як інтеграційна сукупність окремих комунікативних актів у сфері економіки. Вербальним результатом такої дискурсивної діяльності є економічні тексти. Як бачимо, обидва підходи мають спільну рису – домінантою економічного дискурсу виступає економічний текст, який служить засобом комунікації в економічній сфері і має певні особливості в залежності від адресного спрямування багатьом реципієнтам і, відповідно, контекстом.

Отже, під економічним дискурсом ми розуміємо сукупність мовних актів у сфері економіки, а також створені професіоналами, нефахівцями і журналістами усні і письмові тексти або їх фрагменти, які відображають реалії економічного світу.

Економічний дискурс містить в основі дві найголовніші ознаки: цілі та учасників. Мета економічного дискурсу полягає в установленні взаємовигідних відносин і їх оптимізації у сфері економіки, зокрема в системі «товар – гроші – товар». Учасниками економічного дискурсу є фізичні та юридичні особи, які

беруть участь в операції товарного обміну. З одного боку, це представники певного інституту, тобто фахівці зі сфери економіки, з іншого – соціум, люди, які звертаються до них. Економічний дискурс є інтерактивною взаємодією учасників спілкування у сфері фінансово-кредитних, податкових, комерційних, підприємницьких відносин. Формування економічного дискурсу, а саме: специфіка мотивів, стратегій, тональності, стилю й жанру спілкування, побудова текстів – залежить від сектора економіки.

Англомовний економічний дискурс являє собою складне комунікативне явище, що має вищезначені мовні, жанрові та соціокультурні особливості й реалізується в мовленнєвій практиці суб'єктів економічної діяльності.

На нашу думку, характерною рисою економічного дискурсу є його цілісність, тобто всі його поняття об'єднані у лексико-семантичне поле зі спільним компонентом «economy»: *economic activity, debt, equity, income, price, budget, state of economy*, зокрема: *unemployment rate - the percentage of unemployed workers in the total labor force within an economy; budget – (economy) the money that is available to an organization or person, or a plan of how it will be spent; price –the amount of money that has to be paid to acquire a given product; economic activity is a process that, based on inputs, leads to the manufacture of a good or the provision of a service*. Наведене поле семантизує концептосферу «economy», де лексема «economy» є домінантною, що було доведено нами у процесі дефініційного аналізу: перше коло: *the economic system; the careful use of money, time*; друге коло: *economies of scale*; третє коло: *the ability of a country to generate wealth; the cheapest seats; the smallest number of words or movements*; четверте коло: *a country's business, industry, and trade; the state of a country or region; the management of household or private affairs; the mode of operation*.

На основі наведених вище класифікацій ми здійснили спробу вивести **жанри наукового англомовного економічного дискурсу**, виокремлення яких базується на вивченні основних напрямів економіки:

економіка підприємства, яка вивчає види підприємств, аналіз затрат на виробництво, аналіз оборотних коштів на підприємстві, аналіз показників

ліквідності підприємства, аналіз прибутку підприємств в умовах перехідної економіки, аналіз стану і використання основних фондів підприємства, аналіз та оцінка фінансової звітності суб'єктів господарювання, аналіз фінансового стану підприємств, аналіз чистого прибутку, баланс підприємства, банкрутство підприємства;

основи маркетингу (комплексна система керування діяльністю підприємства по розробці, виробництву і збуту продукції на основі дослідження ринку й активного впливу на формування попиту);

бухгалтерський облік, основним завданням якого є формування повної і достовірної інформації про діяльність організації і її майнове положення, необхідною внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності;

менеджмент, який вивчає раціональний спосіб управління діловими організаціями;

гроші та кредит (відомості про теоретичні аспекти щодо сутності та функцій таких категорій, як «гроші», «кредит»; зміст основних теорій грошей, поняття про грошовий обіг, грошові потоки, грошовий ринок)

міжнародна економіка, предметом вивчення якої є: закономірності функціонування і розвитку в міжнародному масштабі ринкової системи організації господарського життя; інституційна структура регулювання міжнародної економіки.

фінанси (система економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, щодо акумуляції та використання грошових засобів).

На відміну від інших, запропонована класифікація економічного дискурсу відображає диференційні ознаки різних типів економічних текстів, які характеризують ту чи іншу сферу економічного дискурсу. Кожному із наведених жанрів притаманна наявність особливих морфологічних і синтаксичних структур, а також лексику, які не використовуються за їх межами. Отже, економічний дискурс – це такий тип дискурсу, в ході розгортання якого здійснюється процес мовленнєвої діяльності на основі аналізу або переосмислення певних економічних реалій. У той же час

економічний дискурс можна віднести до різновидів інституційного дискурсу, оскільки економіка є невід'ємною частиною повсякденного життя людей.

Виходячи із способів і сфер використання, виділяємо декілька соціально-культурних аспектів дискурсу, як такого: професійно-ділове спілкування (використовується при спілкуванні з колегами і при переговорах, а також особливий діловий сленг); документний (дискурс письмової кореспонденції); ритуальний (дискурс звітів і нарад, виступів керівників та ін.); навчально-науковий (представлений в дослідженнях і навчальних посібниках).

Значення економічного дискурсу за функціональним призначенням визначається соціальною сферою, особливостями мовленнєвого спілкування і є базою для формування чотирьох типів: академічно-наукового; науковопопулярного; дидактично-наукового; довідкового.

Академічно-науковий економічний дискурс розгортається під час проведення конференцій, семінарів, симпозіумів, написання наукових робіт, захисту дисертацій та ін.

Науково-популярний дискурс спрямований на суспільство та знаходиться у середовищі повноважень та діяльності економістів-фахівців для зв'язків із громадськістю та журналістів. Він адресований широкому колу в основному не підготовлених реципієнтів, зацікавлених економічними проблемами, або певним чином пов'язаних з даною сферою наукового знання.

Дидактично-науковий дискурс розгортається при організації навчання. У ньому беруть участь науковці, викладачі, з одного боку, та студенти або інші зацікавлені особи, з іншого. Основна мета даного типу дискурсу – передати економічні знання, зацікавити предметом, спонукати до творчого переосмислення фактів і понять та формування власної думки з приводу економічних подій та явищ.

Учасниками *науково-довідкового дискурсу* є економісти-науковці та всі групи раніше зазначених реципієнтів, оскільки за довідкою можуть звертатися, як неспеціалісти, що цікавляться предметом, так і фахівці економічної сфери.

Як головна ціль даного дискурсу стоїть подача даних, новин, подача інформації про нові економічні поняття, терміни або події.

Англомовному економічному дискурсу притаманні певні лексичні, граматичні та стилістичні особливості. До лексичних особливостей сучасного англомовного економічного дискурсу ми відносимо: велику кількість загальноекономічної і вузькоспеціалізованої термінологічної лексики; міжгалузеві терміни; стійкі термінологічні звороти; професійні ідіоми; аббревіатури економічної галузі; скорочення; термінологічні неологізми, які відображають сучасні перетворення у сфері економіки й бізнесу; «похідні» терміни; іншомовні запозичення; лексичну синонімію, терміни британського варіанта англійської мови й терміни-американізми; співіснування застарілих і сучасних термінів; графічне формотворення.

Незважаючи на досить вузькопрофільну спрямованість англомовних текстів економічної тематики, відзначаємо значну кількість інтертекстуальних елементів.

Діапазон синтаксичних явищ англомовних текстів економічного дискурсу засобів масової інформації, є досить широким. До них відносимо: еліптичні пропозиції – окремий тип неповних структур, неповнота яких представлена тільки на структурному рівні і транслюється переважно відсутністю дієслова-присудка, фрагментацію і парцеляцію – членування єдиної структури висловлювання на окремі самостійні складові, вступні конструкції – відображення модальних значень і оцінки висловленого, вставні компоненти – включення додаткової, уточнюючої інформації в основі висловлювання, приєднувальні конструкції – додавання до основного повідомленням додаткового, уточнюючого; характеризується певними формальними засобами, конструкції, що вводять чужу мову – спосіб передавання мови, при якому і зміст і форма зберігаються повністю, діалогічність комунікації – найчастіше, дане синтаксичне явище ми знаходимо в жанрі інтерв'ю.

До граматичних особливостей англомовного економічного дискурсу ми віднесли: активне використання безособового *it*, неозначено-особових

займенників, прикметників, які не виражають емоційної забарвленості; пасивні конструкції; модальні дієслова; широке використання простих двоскладових речень зі складеним присудком, що утворюються з дієслова-зв'язки та предикатива, яким є прикметник або прийменниковий зворот; чимала кількість однорідних членів речення.

Проведений нами номінативний і семантичний аналіз метафоричності термінів фінансово-економічної сфери виявив ключові галузі запозичення слів і словосполучень для метафоричної номінації суб'єктів, об'єктів, явищ і процесів: точні науки, медицина, юриспруденція, тваринний світ та птахи, політика, релігія, світ техніки, світ спорту, будівництво, військовий світ і світ містики. Проникнення метафор з різних галузей знання в сучасний англomовний економічний дискурс відбувається завдяки його відкритості.

Стилістичними особливостями англomовного економічного дискурсу є: «економічні метафори», під якими розуміються метафори, що є мовним засобом впливу з метою формування у читачів або у реципієнтів в цілому позитивної, або негативної думки про те чи інше економічне або політичне явище; стійкі вирази, в основі яких лежить метафоричний образ, що відображає сприйняття світу бізнесу в англomовних країнах; епітети; метонімії; повтори; паралельні конструкції; інверсивні конструкції; алюзії (посилання на загальновідомі в англійському суспільстві лінгвокультурні явища чи феномени).

Складність глобальної системи економіки і велике число факторів, які впливають на неї, зумовлюють різноманіття мовних засобів, котрі концентруються навколо таких фундаментальних принципів економічної інтеграції, як: глобалізація та розширення впливу ТНК (транснаціональних корпорацій); світовий перерозподіл і переміщення ресурсів; заснування та діяльність міжнаціональних об'єднань і організацій; застосування англійської мови у світовому бізнес-середовищі; амбівалентність і неоднозначність сприйняття сучасних економічних процесів та євроінтеграції).

Перехід від матеріалістичної природи економіки до інтелектуальної пов'язаний із такими факторами популяризації неологізмів в англomовному

економічному дискурсі як: зростання ролі інформаційно-інтелектуальних ресурсів; поява кардинально нових моделей і тенденцій економічного розвитку; формування нової організаційно-корпоративної культури; використання інноваційних стратегій у маркетингу; зміни на фінансових ринках.

Новостворені лексичні та стилістичні засоби, релевантні щодо нових економічних викликів та маркетингових стратегій, вирізняють асоціативно-образний потенціал і прагматичну варіативність, що пов'язані з брендизацією, глобалізацією, зміною ціннісних пріоритетів.

Відтак, ми приходимо до розуміння, що економічний дискурс являє собою різновид комунікації у сферах економіки, бізнесу та фінансів, релевантними ознаками якої є: інформаційна значущість, актуальність, професійне спрямування, об'єктивність, логічність, відсутність надлишкової образності та емоційного забарвлення, високий рівень стандартизації у мовних засобах і мовних структурах, а також наявність екстралінгвістичних чинників, які беруть активну участь у процесах як утворення, так і сприйняття дискурсу його учасниками та іншими суб'єктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 281 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : [підручник] / Ф.С. Бацевич. – К. : Видав. центр «Академія», 2014. – 344 с.
3. Боднар С.В. Мовні і соціокультурні особливості англomовного економічного / С. В. Боднар // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2015. № 19 том 1. – С. 24 – 27.
4. Гайдаренко В.А. Універсальні категорії економічного дискурсу // Світ науки, культури, освіти. 2018 № 2 (69). – С. 471 – 475.
5. Гриневич С.В., Сорокіна Е.А. До питання порлісемії у мові та мисленні: Збірник наукових праць міжнародної научної конференції. Харків, ХНАУ. Харків, 2019
6. Демин Т.С., Фауль Б.В. Теун Ван Дейк и современный дискурс-анализ // Филология и литературоведение. 2015. № 9 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://philology.snauka.ru/2015/09/1686>
7. Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / Пер. с англ. Гулыга О. А., Ромашко С. А., Дмитровская М. А., вступ. Караулов Ю. Н. — М.: ЛЕНАНД, 2015. – 312 с.
8. Дубенец Э. М. Современный английский язык. Лексикология: Пособие для студентов гуманитарных вузов / Э. М. Дубенец. – М.–СПб. : ГЛОССА/КАРО, 2004. – С. 126–131.
9. Дудок Р. І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках : монографія. / Р. І. Дудок. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 358 с.
10. Карасик В.И. О типах дискурса / В.И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 2000. – С. 5–20.

11. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник / М. П. Кочерган. – Київ : Видавничий центр «Академія» – 2006. – 423 с.
12. Ковальська Н.А. Релевантність економічного дискурсу / Н.А. Ковальська // II Міжнародна науково-практична заочна конференція «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації». Острозька академія, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2013/relevantnist-ekonomichnoho-dyskursu/>.
13. Кришталь С. М. Структурно-семантичний аналіз метафоричних термінів підмови фінансів в англійській і українській мовах: автореф. дис на здобуття ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / С. М. Кришталь. – Донецьк, 2003. – 21 с.
14. Купар В. Явище полісемії та синонімії в економічній терміносистемі. / В. Купар // Семантика мови і тексту. Збірник статей VI міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ: Плай, – 2009. – С. 58–60.
15. Ліванова Т.М. Структурно-семантичні особливості термінології економічного дискурсу / Т.М. Ліванова // Нова філологія : Зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – № 1 (21). – С. 71–76.
16. Лищенко Г.О. Місце синонімії в термінології економічної сфери / Г. О. Лищенко // Зб. наук. статей ОНУ ім. І.І. Мечнікова: Записки з романо-германської філології. – Одеса : Фенікс, 2008. – Вип. 21. – С. 180–186
17. Луньова О.О. Проблема зв'язку термінології із загальноживаною лексикою / О.О. Луньова // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Житомир : ЖДУ імені І. Франка, 2006. – Вип. 28. – С. 220–223.
18. Макаров, М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 280 с.
19. Махницкая Е.Ю. О современном экономическом дискурсе / Е.Ю. Махницкая // Речевая деятельность. Текст: межвуз. сб. науч. тр. – Таганрог, 2002. – С. 158–161.
20. Махаловский Л. В. Теория лексической и грамматической омонимии / Л. В. Махаловский – М., 2007. – 248 с.

21. Мельничук М.В., Осипова В.М. Метафора у англomовному бізнес-дискурсі. // Науковий діалог. – 2015. – №11(47). – С. 31–41.
22. Міщинська І.М. Лексико – семантичні особливості ділової англійської мови / І.М. Міщинська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. –2013. Випуск 1 (87). – С. 113 – 118
23. Найденова Н. С., Мудроян А.А.Лексико – семантичні параметри економічного дискурсу : повідомлення в новинах // Вісник Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія: Теорія мови, семантика , 2017. – № 1. – С. 182 – 187
24. Наумова Н.Г. Реалізація комунікативно-прагматичних настанов ділового дискурсу / Н.Г. Наумова // Мовні та комунікативні картини світу: зб. наук. пр. – К. : Логос, 2000. – № 5. – С. 255–261.
25. Науменко Л. П. Сучасний англomовний бізнес-дискурс в комунікативнопрагматичному та концептуальному висвітленні: Монографія / Л. П. Науменко. – К.: Логос, 2008. – 360 с.
26. Науменко Л. П. Функціонально – прагматична характеристика англomовного бізнес-дискурсу в економічному просторі // Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія». Випуск 25 , 2017. – С. 290–299.
27. Нігуманова Г.Н. Експресивно-оціночний характер лексики мови для спеціальних цілей (на прикладі англomовного економічного дискурсу) / Г.Н. Нігуманова // Зб. наук. праць Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича: Германська філологія. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 441–443. – С. 261 – 264.
- 28.
29. Петрина О. С. Сміслова варіантність терміна в банківській сфері (на матеріалі англійської та української мов) / О. С. Петрина // Вісник Харківського національного імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». – 2015. – № 73 – С. 187–190.
30. Пилипенко Р. Є. Інституційний комунікативний простір Англії (фахова мова економіки): дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04 / Ростислав Євгенович Пилипенко. – Київ, 2007. – 426 с.

31. Пушкарева И. А. Экономическая терминосистема как метаязык описания мир-системы (на материале английского языка): дис. ...кандидата филол. наук: 10.02.19 [Электронный ресурс] / И. А. Пушкарева. – Барнаул, 2006.– 198 с. – Режим доступа : newstar.rinet.ru
32. Рибачок С. М. Термінологічна лексика як засіб когезії англomовного економічного тексту : дис.... канд. філ. наук: 10.02.04 / Рибачок Світлана Михайлівна. – Львів, 2004. – 213 с.
33. Рогожина Л.А. Особливості перекладу полісемічних термінів сучасного економічного дискурсу англійської мови // Світ науки, культури, освіти. 2017 № 5 (66). – С. 342 – 343.
34. Ромовська З.О. Щодо питання полісемії в економічному дискурсі / З.О. Ромовська// Зб. наук. праць ЛНУ ім. І. Франка: Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень / Методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі (31 травня – 1 червня 2007 р.). – Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2007. – Ч. 1 : Лінгвостилістика. – С. 285–287.
35. Сандій Л. В. Англomовні інновації сфери електронної комерції: лінгвальна та соціолінгвальна характеристики / Сандій Л. В. // Наукові записки. Серія „Філологічна”. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 22-23 квітня 2010 року „Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість”. – Острог: Вид-во Національного університету „Острозька академія”, 2010. – Вип. 14. – С. 454-461.
36. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : ИЛ, 2006. – 296 с
37. Тагільцева Я. М. Омонімія та полісемія в економічному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови) / Я. М. Тагільцева, О. В. Сільчук, Л. М. Сахарова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 261–263.
38. Тюрина С.Ю. Дискурс как объект лингвистического исследования / С.Ю. Тюрина. – Владимир, 2008. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vfnglu.wladimir.ru/files/netmag/v3/ar11.doc>.

39. Чернявская В. Е. Интерпретация научного теста: Стилль. Текст. Дискурс / В. В. Чернявская. – М.: URSS. – 2005. – 127 с.
40. Чрділелі Т.В. Структура, семантика і прагматика ділового діалогічного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Т.В. Чрділелі ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2004. – 20 с.
41. Харламова Г.О. Синтаксичні особливості перекладу текстів англійської мови економічного дискурсу // Нова філологія. – 2011. – № 45 – С. 244 – 249.
42. Хацер Г.О. Когнітивний аспект термінології / Г.О. Хацер // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. „Актуальні проблеми сучасних наук: теорія та практика” (1–8 червня 2005 р.). – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – Т. X. Філологія. – С. 58–60.
43. Хацер Г.О. Проблематика визначення поняття „дискурс” у сучасній лінгвістиці / Г.О. Хацер // Тези доповідей Всеукр. наук. форуму "Сучасна англійстика : стереотипність і творчість" (16 травня 2006 р.). – Харків : Торсінг Плюс, 2006. – С. 193–195.
44. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Пенькова І. О., Ярощук І. П. Переклад англійської економічної літератури: економіка США: заг. принципи: навч. посіб. для студ. ВНЗ, що навчаються за екон. спец. та фахом "Переклад" / Л.М. Черноватий (ред.), В.І. Карабан (ред.). — Вид. 2-ге, доп. — Вінниця: Нова книга, 2007. — 411с.
45. Шепітько С. Компоненти наукового дискурсу / С. Шепітько // Університетські наукові записки. Серія: філологічні науки – 2019. – № 5. – С. 164 – 167.
46. Шереметьева, А. А. Основные характеристики экономического дискурса (на материале английского языка) [Электронный ресурс] // Вестн. Кузбас. гос. пед. акад. 2011. № 7 (13). URL: <http://vestnik.kuzspa.ru/articles/61>.
47. Шпильнер Б. Язык экономики как особый вид научного дискурса / Б. Шпильнер // Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе: межвуз. сб.

- научн. тр. / Отв. ред. А.Г.Пастухов, - Орел: ОГИИК, ПФ «Картуш», 2007. – Вып.5.– С. 142-155.
48. Юшкевич В.І. Комунікативні ситуації англomовного ділового дискурсу / В.І. Юшкевич // Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. Серія : Філол. науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – №118. – С. 330–335.
49. Якимчун А.В. Семантична омонімія та багатозначність у сфері економічних термінів. Лексика та лексикографія. К. Тандем.2013
50. Ярощук І. Діловий дискурс фахівця економічного профілю як комунікативне явище / І. Ярощук // Мовознавство. – 2012. – № 3. – С. 75–78.
51. Alejo, R. (2010). Where does the money go? An analysis of the container metaphor in economics: The market and the economy. *Journal of Pragmatics*, 42, 1137-1150. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1016/j.pragma.2009.08.013>
52. Bargiela-Chiappini, Francesca & Nickerson, Catherine. (2002). Business discourse: Old debates, new horizons. *Irish International Review of Applied Linguistics in Language Teaching - IRAL-INT REV APPL LINGUIST*. 40. 273-286. 10.1515/iral.2002.013.
53. Crawford Camiciottoli, B. (2012) “Bigger, a lot bigger, massively much bigger”: A comparative study of hyperbole in business and economics lectures. In Herrera Soler, H. and White, M. (eds.), *Metaphors and Mills. The Use of Figurative Language in Business and Economics*, Berlin: De Gruyter Mouton, pp. 201-222. (invited contribution)
54. Deignan, Alice & Cai, Dongman. (2019). Metaphors and evaluation in popular economic discourse on trade wars. 10.1515/9783110629460-004.
55. Hu, C. Y. (2014). A Corpus-based analysis of bubble metaphor in economics. *Journal of PLA University of Foreign Language*, 1, 18-31.
56. Miriam Paola Leibbrand, The language of executive financial discourse, *Studies in Communication Sciences*, Volume 15, Issue 1, 2015, Pages 45-52, ISSN 1424-4896, – Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.scoms.2015.03.006>.

57. Oxford Dictionary on Economics, ed. by John Black, Nigar Hashimzade, Gareth Myles. 4th ed. Oxford, 2012. 480 p.
58. Reforms in Ukraine after Revolution of dignity. What was done, why not more and what to do next”, the annual report of Strategic Advisory Group for Support of Ukrainian Reforms [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/SAGSUR-book_WEB_ed.pdf
59. The Analysis of Economic Discourse / ed. By T. Dudley-Evans and W. Henderson. – Modern English Publications in Association with the British Council, 2003. – 116 p.
60. The Economist. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.economist.com>
61. The Oxford English Dictionary. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://oxforddictionaries.com/definition/english/liquid?q=liquid>
62. Tribe, K. (2015). The Economy of the word: Language, history and economics. Oxford: OUP. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190211615.003.0002>
63. Warren J. Samuels. (2013). Economics as Discourse: An Analysis of the Language of Economists. USA: Springer Science and Business Media, Business and Economics publishing house.
64. White, M. (2003). Metaphor and economics: The case of growth. English for Specific Purposes, 22(2), 131-151. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://dx.doi.org/10.1016/S0889-4906\(02\)00006](http://dx.doi.org/10.1016/S0889-4906(02)00006)

ДОДАТКИ

Додаток А

Методичний комплекс вправ розроблено для студентів факультетів іноземних мов та факультетів економіки та міжнародних економічних відносин. Комплекс вправ відповідає темі магістерського дослідження «Лінгвостилістичні та соціокультурні особливості сучасного англomовного економічного дискурсу (на матеріалі “The Economist”)». Матеріали роботи можуть бути використані в процесі викладання курсів «Англійська мова для економічних спеціальностей» та інші.

Актуальність теми:

Наразі, напрямок дискурс-лінгвістики переживає бурхливий розвиток як у зарубіжному, так і у вітчизняному мовознавстві. Термін дискурс на сьогоднішній день став настільки ж багатозначним, наскільки і популярним. Інтерес лінгвістів до функціональних аспектів мови, синтаксичних процесів, що сприяють широкому використанню низки мовних засобів, які беруть участь в організації та забезпеченні наукового та бізнесового спілкування, *обумовлює актуальність даної тематики.*

Цілі:

Практична: засвоєння та оволодіння можливостями застосування англomовних економічних категорій у мовленнєвій діяльності.

Освітня: вивчити стилістичні особливості англomовного економічного дискурсу.

Виховна: сформувати зацікавленість у роботі зі спеціалізованими економічними темами.

Розвиваюча: Розвивати професійне мислення; розвинути вміння оперувати економічними категоріями в англійській мові.

Професійна: Сформувати вміння знати та відрізнати економічний дискурс та особливості його застосування у професійній практиці.

Комплекс вправ:

1. Read the classification of the international economic discourse texts and discuss whether you have or haven't read these texts and in which sources you can find them.

• economic texts of the official business style,
• economic texts of the newspaper style,
• economic texts of the scientific style.

2. Match the types of lexical peculiarities of economic discourse to the examples.

1. **wide use of terms.**

2. **general vocabulary.**

3. **functional words.**

4. **abbreviations.**

5. **neologisms.**

a) *investor, remuneration, think-tank, budget deficit, growth rate and etc.;*

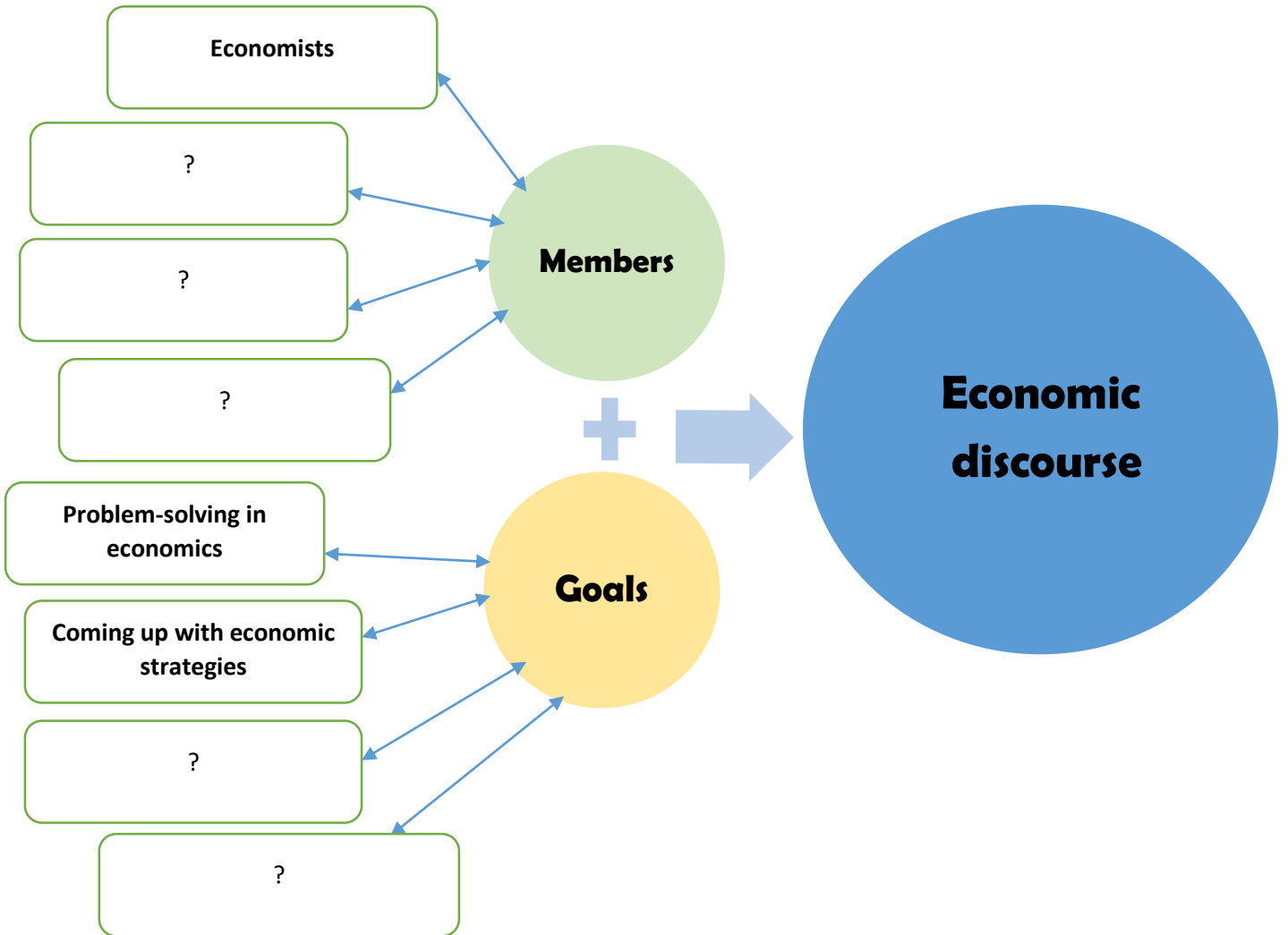
b) *system, process, decade, year and etc.;*

c) *that and that, than, if, as, finally, secondly, in fact, in general, in other words, however, also and etc.;*

d) *IMF, CEO, OSCE, GDP, MP*

e) *monetarism, downsizing, millionerd, to trigger, to alarm etc.*

3. Complete the scheme.

4. Combine the terminological units in the international economic discourse in box A with the examples in box B.

A	B
1) simple	(<i>think-tank, peacemaker, crackdown, etc.</i>),
2) complex	(<i>export, import, negotiations, trade, etc.</i>),
3) terms-collocations	(<i>trade deficit, balance sheet, exchange reserves, etc.</i>).

5. Use the words in the box to complete the predictions about future risks and opportunities. Underline the usage of different lexical constructions.

Account bound likely may otherwise underestimate unlikely worst worst

- a) Globalization is highly_____to intensify as teleworking develops.
- b) If the_____comes to the_____, global warming could make sea levels rise by four metres.
- c) Natural disasters like earthquakes and volcanic eruptions are_____to happen.
- d) All businesses will have to offer an e-commerce option_____ they will not survive.
- e) Regional conflicts _____make lean supply chains very risky.
- f) Firms that fail to take population growth and ageing into_____ will be uncompetitive.
- g) Migration and urbanization are_____ to decrease.
- h) We shouldn't_____ cybercrime: information systems will need better protection.

6. Referring to ex.2, read the article (the link is given below) and find the examples of lexical peculiarities of economic discourse.

<https://fivethirtyeight.com/features/the-economists-in-our-survey-are-slightly-more-hopeful-than-they-were-two-weeks-ago/>

<i>Lexical peculiarities</i>	<i>The examples</i>
1. wide use of terms	<u>1.</u> <u>2.</u> <u>3.</u>
2. general vocabulary	<u>1.</u> <u>2.</u> <u>3.</u>
3. functional words	<u>1.</u> <u>2.</u> <u>3.</u>
4. abbreviations	<u>1.</u> <u>2.</u> <u>3.</u>
5. neologisms	<u>1.</u> <u>2.</u> <u>3.</u>

7. According to the economic texts you have studied, find the examples of the practical use of the terms below. Complete the table.

market...	<i>...growth</i>	<i>Example:</i>
	<i>...segment</i>	<i>Example:</i>
	<i>...segmentation</i>	<i>Example:</i>
	<i>...share</i>	<i>Example:</i>
	<i>...leader</i>	<i>Example:</i>

8. Use the economic lexis and vocabulary to come up with a short summary about the current economic situation in Ukraine or Europe. Use brainstorming techniques with your groupmates.

Summary

Nowadays, contemporary English economic discourse is in the focus of constant attention in various linguistic schools. During the last years there has been a dramatic increase in interest in the analysis of economic discourse by both applied linguists and economists. Modern economic discourse is a process of communicative activity in various spheres of communication. Its specificity is due to participants and peculiarities of economic texts.

Moreover, economic discourse serves as an object of different studies because of the urgency of issues discussed in the international economic society: globalization of economy, entry into the world economic space, assistance to underdeveloped countries, etc. One of the main aims of economic professional discourse is to achieve the goals set by business circles, financial institutions, banks and other economic organisations. In this regard, the study of English economic discourse from the perspective of linguistic studies is highly relevant.

The aim of the paper is to study a phenomenon of modern English economic discourse as a distinct type of institutional discourse, and to examine it in terms of its genre, socio-cultural and linguistic specificity on the material of “The Economist”.

This study is aimed to fulfill the following research tasks:

- to define the notion of discourse as the object of contemporary linguistic studies;
- to specify the role and status of economic discourse in contemporary researches;
- to classify economic discourse according to recent studies;
- to analyze lexical peculiarities of modern English economic discourse;
- to study stylistic and syntactic features of economic discourse;
- to reveal stylistic peculiarities of economic discourse;
- to specify genre and socio-cultural peculiarities of English economic discourse.

The object of this research work is modern English economic discourse.

The subject of the work is the linguo-stylistic and socio-cultural features of modern English economic discourse.

In terms of the ***theoretical significance***, the thesis provides a profound study of modern English economic discourse through the aspect of its linguistic, genre and sociocultural specificity, based on a popular economic journal “The Economist”.

The practical value of the research work is determined by the possibility to use the results and conclusions in discourse studies and practical English classes.

One of the most significant places in the modern linguistics belongs to such complex, multiple-valued and multifaceted phenomenon as discourse. Nowadays, in western cultures, in the framework of society, where the economy infiltrates practically all the vital functions, global market is considered to be rather important. Due to the process of globalization of the world economy, including Ukraine entering the global economic space, English is claimed to be sufficiently relevant. A considerable level of interest to English, as the global language, grew in terms of business-communication and cooperation between representatives of economic society.

Over the past century, two major approaches to the concept "economic discourse" are defined by the researchers. According to the first approach, economic discourse is a system of texts that turn to be under the influence of different factors (extralinguistic, pragmatic, sociocultural and other) and united by the same theme. In the light of the second approach, economic discourse is a communicative event, an integrative set of separate communicative acts in the field of economics. The verbal result of such discursive activity are economic texts. As we can see, both approaches have a common line – economic text, that serves as the means of communication in the economic sphere and has certain features depending on targeted delivery to the recipients and, according to a context, comes forward as a dominant of economic discourse.

Therefore, we define economic discourse, as a set of linguistic acts in the field of economics, including the verbal and written texts or their fragments, which represent the realities of the economic world.

Basically, economic discourse consists of two major features: aim and participants. The aim of economic discourse is based on the establishment of mutually beneficial relations and their optimization in the field of economics, in particular, in the system "commodity - money - commodity". The participants of economic discourse are individuals and legal entities that participate in a commodity exchange operation. On the one hand, these are the representatives of the certain institute, professionals in the field of economy, on the other hand, these are the society, people that use their services. Economic discourse is an interactive cooperation of the participants of communication in the field of financial and commercial relations. Specific strategies, style, texts construction and genre of communication in the framework of economic discourse – totally depend on the sector of the economy.

English economic discourse is a complex communicative phenomenon that has all the above-mentioned linguistic, genre and socio-cultural features and is realized in the speech of economic subjects.

According to our opinion, the defining characteristics of economic discourse is the integrity, that means that, all its concepts are united in a lexical-semantic field with a common component «economy»: *economic activity, debt, equity, income, price, budget, state of economy*, in particular: *unemployment rate - the percentage of unemployed workers in the total labor force within an economy; budget – (economy) the money that is available to an organization or person, or a plan of how it will be spent; price –the amount of money that has to be paid to acquire a given product; economic activity is a process that, based on inputs, leads to the manufacture of a good or the provision of a service*. This field semantizes the concept of "economy", where the token "economy" is dominant, which was proved in the process of definitive analysis: the first round: *the economic system; the careful use of money, time*; the second round: *economies of scale*; the third round: *the ability of a country to*

generate wealth; the cheapest seats; the smallest number of words or movements; the fourth round: a country's business, industry, and trade; the state of a country or region; the management of household or private affairs; the mode of operation.

On the basis of the above-mentioned classifications, we have attempted to reveal the genres of English economic discourse:

economy of enterprise, which studies the types of enterprises, analysis of production costs, working capital, liquidity measures, net profits, analysis of the financial condition of enterprises, analysis of net profit, balance sheet of the enterprise, bankruptcy of the enterprise under the circumstances of being a part of "transition" economy;

basics of marketing (complex system of the management of enterprise activity on production and sales on the basis of marketing researches and active influence on demand formation);

accounting, the main task of which is the formation of complete and reliable information on the activities of the organization and its financial position, necessary for the internal requirements;

management, which studies the rational way of managing business organizations;

money and credit operations (knowledge of theoretical aspects of the nature and functions of such categories as "money", "credit"; the content of the basic theories of money, the concept of cash, cash flow);

international economics, which studies the law of functioning and development of the market system of economic organization on the international area and institutional structure of regulation of the international economy;

finances (the system of economic relations between the state, legal entities and individuals regarding the accumulation and use of funds).

Contrary to others, the suggested classification of economic discourse reflects the differential features of various types of economic texts that characterize one or another area of the economic discourse. Each of the mentioned genres has specific morphological and syntactic structures, as well as lexis, not used outside their

contexts. Thus, economic discourse is a specific type of discourse, in terms of which the process of speech activity is carried out with a help of the analysis or redefining of economic realities. At the same time, economic discourse can be attributed to the types of institutional discourse, since the economy is an integral part of everyday life.

English economic discourse has a set of certain lexical, grammatical and stylistic features. The lexical features of modern English economic discourse include: a large number of general economic and narrowly specialized terminological vocabulary; intersectoral terms; stable terminological turns; professional idioms; abbreviations of the economic field; shortening; terminological neologisms that reflect current transformations in the field of economics and business; "original" terms; loan words; lexical synonymy, terms of the British version of English and Americanisms; coexistence of obsolete and modern terms; graphic formation of the words. Despite rather narrow orientation of English texts on economic issues, we can point out a significant number of intertextual elements.

The range of syntactic phenomena of English mass media texts of economic discourse is quite wide. These include: elliptical sentences – a separate type of incomplete structures, the incompleteness of which is represented only at the structural level and is transmitted mainly by the absence of verbs-predicates, fragmentation and parcelling – unbundling of a single structure of the expression into separate components, introductory constructions – reflection of modal meanings and evaluation of the context, plug-in components – inclusion of additional, clarifying information in the nuclear of the statement, connecting constructions – adding to the main message additional information; it is characterized by certain formal means, constructions that introduce a foreign language – a way of transmitting the language, in which both, content and form are preserved completely; dialogic communication – most often, the syntactic phenomenon which can be found in the genre of interviews.

Among the grammatical features of the English economic discourse we can define: active use of the impersonal "it", personal pronouns and adjectives that do not have any signs of emotionality inflection; use of passive; modal verbs; wide use of simple two-syllable sentences with a compound predicate, which are formed from a

verb-conjunction and a predicate, which can appear as an adjective or a prepositional inflection; a number of homogeneous phrases.

The nominative and semantic analysis of metaphorical terms of the financial and economic sphere revealed key areas of use of loan words and phrases for metaphorical nomination of subjects, objects and processes: medicine, jurisprudence, flora and fauna, politics, religion, the world of technology, the world of sports, construction, the military world and the world of mysticism. The penetration of metaphors from various fields into modern English economic discourse takes place due to its openness.

The stylistic features of the English economic discourse are: "economic metaphors"; stable expressions, which are based on a metaphorical image that reflects the perception of the business world in English-speaking countries; epithets; metonymy; repetitions; parallel constructions; inverse constructions; allusions (references to the well-known in the English society linguistic and cultural phenomena).

The complexity of the global economic system and the large number of factors that affect it, determine the diversity of language tools, which are concentrated around such fundamental principles of economic integration as: globalization and the expansion of the influence of TNCs (transnational corporations); global redistribution and transfer of resources; establishment of international associations and organizations; use of English in the global business environment; ambivalence and ambiguity of perception of modern economic processes and European integration).

The transition from the materialistic nature of the economy to the intellectual is associated with such factors of the popularization of neologisms in English economic discourse as: the growing importance of the role of information and intellectual resources; emergence of radically new models and trends of economic development; formation of a new organizational and corporate culture; use of innovative strategies in marketing; changes in financial markets.

Newly created lexical and stylistic tools are extremely relevant in a context of new economic challenges and distinguishing of marketing strategies. These circumstances contribute to the development of the associative potential and pragmatic variability connected with branding, globalization, and changing values and priorities.

Eventually, we come to the understanding of economic discourse, as a way of communication in economics, business and finance, that has a list of specific features, such as: informational significance, relevance, professional direction, objectivity, logical approach, high level of standards in linguistic means and structures, as well as the presence of extralinguistic factors that take an active part in the process of establishment, as well as the perception of discourse by its participants and other agents.